

FINANSŲ MINISTERIJA

**2007 – 2013 METŲ EUROPOS SAJUNGOS
STRUKTŪRINĖS PARAMOS VERTINIMAS**

**2008 – 2012 METAIS ATLIKTŲ VERTINIMŲ
APŽVALGA**

2012 m. spalio

Turinys	2
Įvadas	4
2008-2012 m. atliktų vertinimų apžvalga	5
1. Teminiai vertinimai	5
1.1. Baltijos jūros strategijos įgyvendinimo panaudojant 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą vertinimas.....	5
1.2. Partnerystės principo įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinę paramą vertinimas.....	6
1.3. Lietuvos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos ir ją įgyvendinančių veikslių programų indėlio siekiant strategijos "Europa 2020" tikslų vertinimas.....	8
1.4. Tyrimų ir studijų, finansuojamų iš 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos lėšų, kokybės, efektyvumo ir tęstinumo vertinimas	9
1.5. 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos vertinimų rekomendacijų įgyvendinimo vertinimas.....	11
1.6. Aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimo vertinimas.....	13
1.7. Socialinės integracijos paslaugų socialiai pažeidžiamų ir socialinės rizikos asmenų grupėms situacijos, poreikių ir rezultatyvumo vertinimas, siekiant efektyviai panaudoti 2007-2013 m. ES struktūrinę paramą.....	14
1.8. Sveikatos sistemos pertvarkos poveikio 2007-2013 m. ES struktūrinei paramai vertinimas.....	16
1.9. Lietuvos mokslo ir verslo sričių bendradarbiavimo efektyvumo bei finansavimo galimybių koordinavimo vertinimas.....	17
1.10. Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų bendrai finansuojamų iš ES struktūrinių fondų lėšų ekonomikos sektorių būklės pokyčių vertinimas.....	19
1.11. Viešųjų pirkimų poveikio ES struktūrinės paramos panaudojimo efektyvumui vertinimas.....	21
1.12. Jaunimo verslumą skatinančių priemonių vertinimas.....	24
2. Administravimo sistemos vertinimai	25
2.1. Sanglaudos skatinimo veikslių programos informavimo apie aplinką priemonių stebėsenos rodiklių skaičiavimo metodikos parengimas ir jų pradinės situacijos nustatymas.....	25
2.2. Sanglaudos skatinimo veikslių programos (toliau – SSVP) 1 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimo rodiklio „Pritraukta privačių investicijų (mln. eurų)“ skaičiavimas.....	26
2.3. EAVP įgyvendinimo rodiklių transporto sektoriuje skaičiavimas.....	27
2.4. Europos investicijų banko paskolos administravimo sistemos vertinimas.....	28
2.5. Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumo vertinimas.....	29
2.6. Žmogiškųjų išteklių plėtros veikslių programos (toliau – ŽIPVP) 4 prioriteto įgyvendinimo rodiklių skaičiavimas.....	31
2.7. Pagal 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos strategiją įgyvendinamų veikslių programų einamasis stebėsenos rodiklių tinkamumo vertinimas.....	33
2.8. Informavimo apie Europos Sąjungos struktūrinę paramą ir jos viešinimo vertinimas	35
2.9. Valstybės projektų planavimo, taikomo įgyvendinant 2007–2013 m. veikslių programas ir planuojant ES lėšas, tinkamumo ir efektyvumo vertinimas.....	37
2.10. 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos specialiujų atrankos kriterijų vertinimas.....	38
2.11. 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos finansavimo takoskyrų vertinimas.....	39
2.12. ES fondų lėšų, skirtų 2007–2013 m. veikslių programoms įgyvendinti, panaudojimo vertinimas.....	40
2.13. Finansų inžinerijos priemonių steigimo ir valdymo tobulinimas.....	42
2.14. Sveikatos apsaugos ministerijos administruojamų Sanglaudos skatinimo veikslių programos priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistemos tinkamumo ir efektyvumo vertinimas.....	44

3. Veiksmų programos įgyvendinimo vertinimai	45
3.1. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto įgyvendinimo vertinimas.....	45
3.2. ESF finansuojamų mokymų kokybės ir efektyvumo vertinimas.....	47
3.3. ESF finansuojamų užimtumą skatinančių priemonių įgyvendinimo efektyvumo vertinimas.....	49
3.4. Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2007–2013 m. veiksmų programų prioritetų ir juos įgyvendinančių ministerijos programų įgyvendinimo tarpinis vertinimas	51
4. Pasirengimas 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos programavimui	53
4.1. Lietuvos plėtros prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo laikotarpiu vertinimas.....	53
4.2. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros tendencijų ir prioritetų 2014–2020 metais vertinimas....	54
5. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas	56
5.1. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje.....	56
5.2. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje-2.....	58

Ivadas

Vertinimas yra svarbi sudėtinė sprendimų priėmimo dalis, naudojama Europos Sąjungos (toliau – ES) finansuojamų programų valdymui tobulinti ir struktūrinės paramos veiksmingumui didinti.

Šios apžvalgos tikslas – paskatinti ES struktūrinės paramos vertinimo rezultatų panaudojimą, pateikiant glaustą informaciją apie 2008–2012 m. atliktus ES fondų finansuojamų veiksmų programų vertinimus (toliau tekste - vertinimus). Šioje apžvalgoje trumpai aprašyti vertinimų tikslai, uždaviniai, apimtis, naudoti vertinimo metodai, rezultatai bei nauda, kurią duos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas¹.

Bendras nuostatas dėl 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos vertinimo (toliau tekste – vertinimas) bei valstybių narių ir Europos Komisijos atsakomybių nustatė 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006. Pagal minėtą Reglamentą vertinimai gali būti atliekami siekiant strategiškai patikrinti, kaip kinta viena arba kelios programos pagal Bendrijos ir nacionalinius prioritetus, taip pat jie gali būti įgyvendinami veiklos požiūriu norint paremti veiksmų programos stebėseną.

Organizuojant vertinimo procesą Lietuvoje buvo patvirtintas ES struktūrinės paramos vertinimo planas, kuriame nustatyti vertinimo tikslai ir uždaviniai 2007–2013 metams, suplanuotos priemonės ir finansiniai išteklių šiem tikslams ir uždaviniams įgyvendinti.

Šiam vertinimo planui įgyvendinti 2008–2012 m buvo sudaryti 5 jį detalizuojantys metiniai vertinimo planai. Į metinius vertinimo planus buvo įtraukti atsakingų už vertinimą institucijų inicijuoti vertinimo ir vertinimo gebėjimų stiprinimo projektai, finansuoti iš ES fondų lėšų, numatytų veiksmų programų techninės paramos prioritetuose bei Techninės paramos veiksmų programoje.

Metiniai vertinimo planai 2008–2012 m. apima iš viso 67 vertinimus ir 3 vertinimo galimybių stiprinimo projektus. Iki 2012 m. spalio mėn. 42 iš jų buvo atlikti², 13 - vykdomi, 8 – vertinimo organizavimo stadijoje, 7 - atsisakyta vykdyti. Pagal vertinimų pobūdį 2008–2012 m. vertinimo planuose vertinimai pasiskirstę beveik tolygiai – 32 veiklos ir 28 strateginiai vertinimai. Pagal tipą dominuoja teminiai vertinimai (18) ir administravimo sistemos vertinimai (17).

Atsižvelgiant į Lietuvos socialinę ekonominę situaciją, veiksmų programų įgyvendinimo būklę bei Europos Komisijos pateiktas vertinimo aktualijas, 2010 - 2012 m. vertinimo planams buvo nustatyti ES struktūrinės paramos vertinimo prioritetai. Strateginiuose vertinimuose buvo siūloma nagrinėti 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos ir ją įgyvendinančių veiksmų programų tęstinį tinkamumą bei nuoseklumą, ES strateginių prioritetų įgyvendinimą, taip pat analizuoti Lietuvos ūkio plėtros po 2013 metų tendencijas (su galimomis ES fondų investavimo sritimis 2014 - 2020 metais). Einamiesiems veiklos vertinimams buvo nustatytos tokios prioritetinės kryptys: veiksmų programų (prioritetų) įgyvendinimo pokyčiai, siekiant nustatytų tikslų (tarpiniai vertinimai), stebėsenos nustatytų veiksmų programų (prioritetų) įgyvendinimo problemų, esant dideliems nukrypimams nuo pradinių tikslų, vertinimai.

Ši apžvalga apima 34 pagal aukščiau minimas prioritetines vertinimo kryptis atliktus vertinimus: 21 vertinimą atliko Finansų ministerija, po 3 – Ūkio ir Vidaus reikalų ministerijos, 2 – Sveikatos apsaugos ministerija, po 1 - Švietimo ir mokslo, Socialinės apsaugos ir darbo, Susisiekimo ir Aplinkos ministerijos bei Informacinės visuomenės plėtros komitetas.

---

¹ Vertinimų kokybės ir rezultatų panaudojimo (rekomendacijų įgyvendinimo) stebėsenos rezultatai bei analizė bus pateikti atskiroje studijoje 2013 m. ir 2015 m.

² Dalis atliktų vertinimų analizavo Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento įgyvendinimą, todėl šių vertinimų aprašymai yra BPD vertinimų apžvalgoje, kurią galima rasti interneto puslapyje:
http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/Ataskaitos_2009MVP/BPD_vertinimu_apzvalga.pdf

2008-2012 m. atliktų vertinimų apžvalga

1. Teminiai vertinimai

1.1. Baltijos jūros strategijos įgyvendinimo panaudojant 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 50 000 Lt

Vertinimą atliko: VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ kartu su LR finansų ministerija, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: – prisidėti prie ES Baltijos jūros regiono (toliau – BJR) strategijos įgyvendinimo naudojant 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą, įvertinant veiksmų programų indėlį siekiant ES BJR strategijos tikslų.

Uždaviniai:

- įvertinti, kokia dalimi 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos periodo veiksmų programos prisideda prie ES BJR strategijos įgyvendinimo;
- nustatyti kokie galimi/reikalingi veiksmų programų, prioritetų ar jų įgyvendinimo priemonių, projektų atrankos kriterijų ar kiti pakeitimai, kad įgyvendinant veiksmų programas būtų siekiama išnaudoti ES struktūrinės paramos lėšų galimybes įgyvendinant ES BJR strategijos tikslus;
- Sukurti veiksmų programų monitoringo priemonės, kurios padėtų sekti, įvertinti ir atsiskaityti apie veiksmų programų įgyvendinimo prisidėjimą prie ES BJR strategijos tikslų.

Apimtis: 2007–2013 m. veiksmų programos, buvo išnagrinėtos 173 veiksmų programų priemonės.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių šaltinių analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Nustatytas aukštas 2007–2013 m. metų veiksmų programų suderinamumas su ES BJR strategija ir galimas jų indėlis.
- Tiesiogiai prie regioninės strategijos prioritetinių sričių įgyvendinimo gali prisidėti 59 veiksmų programų priemonės.
- Šių priemonių įgyvendinimui numatyta skirti 4,6 mlrd. eurų (iš jų – 3,5 mlrd. ES lėšų) biudžetą, o tai sudaro 52 proc. visos ES struktūrinės paramos, suplanuotos pagal veiksmų programas.
- Šiomis lėšomis tiesiogiai gali būti prisidėta prie dešimties iš penkiolikos ES BJR strategijos prioritetinių sričių įgyvendinimo.
- Pagal finansinį indėlį veiksmų programos didžiausią poveikį gali turėti pirmosios strategijos ašies, skirtos ekologiškai tvaraus regiono plėtrai, ir trečios ašies, nukreiptos į Baltijos jūros regiono pasiekiamumo gerinimą, tikslų pasiekimui. Prie ketvirtosios ašies, skirtos Baltijos jūros regiono saugumo stiprinimui, tikslų įgyvendinimo veiksmų programos prisidės itin minimaliai.
- 2007-2013 m. veiksmų programos neturės tiesioginio poveikio penkioms ES BJR strategijos prioritetinėms sritims: pavyzdinės švarios laivininkystės plėtrai (4 sritis), tvarios žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės plėtrai (9 sritis), lyderystės jūrų laivininkystės saugumo srityje stiprinimui (13 sritis), krizių ir katastrofų jūroje ir sausumoje prevencijos stiprinimui (14 sritis) bei pasienio nusikalstamumo masto ir žalos mažinimui (15 sritis).
- Netiesiogiai prie BJR strategijos įgyvendinimo gali prisidėti dar 66 analizuotų veiksmų programų priemonės, kurių įgyvendinimui suplanuotas 3,1 mlrd. eurų (iš jų – 2,3 mlrd. ES lėšų) biudžetas.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Nustatyta, kad, atsižvelgiant į aukštą veiksmų programų suderinamumą su ES BJR strategija ir į veiksmų programose numatytą tarptautinio bendradarbiavimo galimybę, poreikio tikslinti Lietuvos 2007–2013 m. veiksmų programas nėra. Tačiau, siekiant užtikrinti veiksmingesnę ES lėšų panaudojimą ES BJR strategijos tikslams ir kokybiškesnę atsiskaitymą už strategijos įgyvendinimą, buvo pasiūlyta eilė rekomendacijų ir priemonių, kurių įgyvendinimas leistų geriau panaudoti ES lėšas ES BJR strategijos tikslams ir pagerinti atsiskaitymą.

1.2. Partnerystės principo įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinę paramą vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 0 Lt

Vertinimą atliko: VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ kartu su LR finansų ministerija, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: įvertinti partnerystės tinkamumą, efektyvumą, naudą ir poveikį siekiant efektyvesnio ES struktūrinės paramos panaudojimo Lietuvoje.

Uždaviniai:

- įvertinti teisės aktų nuostatų partnerystės srityje taikymą Lietuvoje ir skirtingų partnerystės formų efektyvumą ir naudą;
- įvertinti partnerystę įtakojančius veiksnius ir partnerių pajėgumą;
- nustatyti Lietuvos gerąją praktiką partnerystės srityje.

Apimtis: nagrinėjama partnerystė programos rengimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo metu; vertinimas apima tiek 2004-2006 m., tiek ir 2007-2013 m. laikotarpius, analizuojamas partnerystės tinkamumas, efektyvumas, nauda ir poveikis programos lygiu.

Naudoti metodai: turimos informacijos analizė, interviu, apklausa, ekspertų grupės pasitarimai.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Vertinimas nustatė, jog nuo 2004-2006 m. BPD programavimo proceso pradžios padaryta ženkli pažanga diegiant partnerystės principą. Be to, nustatyta, jog didžioji dalis tiek atsakingų institucijų, tiek ir socialinių bei ekonominių partnerių yra labiau patenkinti nei nepatenkinti partnerystės principo įgyvendinimu Lietuvoje bei supranta šio principo naudą. Taip pat nustatyta, jog partnerystės proceso dalyvių nuomone, partnerystės poveikis ES struktūrinės paramos panaudojimo procesui yra vidutinis, t.y. partnerystė nėra tik formalus reikalavimas.

- Vertinimo metu taip pat buvo identifikuoti tam tikri neigiami aspektai. Pirma, partnerystės principo įgyvendinimo reglamentavimas Lietuvos nacionaliniuose teisės aktuose yra platus ir abstraktus. Minėtus nacionalinius teisės aktus detalizuojančiuose vidiniuose institucijų dokumentuose nėra pakankamai aiškiai apibrėžti partnerių įtraukimo į sprendimų priėmimą mechanizmai (teisės, atsakomybė, partnerių atrankos principai ir kriterijai, kas, kada ir kokių sprendimų priėmime gali dalyvauti ir kt.).

- Antra, programuojant, įgyvendinant ir vertinant ES paramą, partneriai aktyviausiai dalyvavo svarstant jau parengtus sprendimus, tačiau nepakankamai sistemingai ir plačiai buvo įtraukti į ankstyvąjį sprendimų priėmimo proceso etapą. Ne visada ir ne visiems partneriams yra aišku, kada rengiami tam tikri sprendimai, ir kuriuo momentu jie turi galimybę įsitraukti į diskusijas, teikti siūlymus, alternatyvas.

- Trečia, partnerių išteklių ir gebėjimų agreguoti skirtingų socialinių ir ekonominių grupių interesus ir juos atstovauti aktyviai dalyvaujant sprendimų priėmimo procese yra svarbi efektyvios partnerystės kliūtis. Be to, dauguma socialinių ir ekonominių partnerių nurodė, jog siekis atstovauti organizacijos narių interesus naudojant ES paramą yra vienas svarbiausių motyvų dalyvauti partnerystės procese. Tai gali kelti riziką skaidrumo ir nešališkumo principų įgyvendinimui.

- Vertinimo metu buvo nustatyta, kad plačiausiai su partneriais yra bendradarbiaujama ES struktūrinės paramos programavimo ir įgyvendinimo etapuose, o santykinai mažiau – atliekant ES struktūrinės paramos stebėseną ir vertinimą. Vis dėlto, pažymėtina, jog tiek įgyvendinimo, tiek stebėsenos, tiek ir vertinimo klausimai yra sprendžiami partneriams dalyvaujant ES struktūrinės paramos Stebėsenos komitete.

- Atlikta analizė parodė, kad tiek institucijų, tiek partnerių nuomone, programavimo etape institucionalizuotas konsultacijų su partneriais procesas, suformuojant darbo grupes dokumentų projektams parengti, buvo efektyviausia (nors ir gana retai taikoma) bendradarbiavimo forma. Taip pat teigiamai vertinami organizuoti ekspertų susitikimai, tinklai, partneriams siunčiami naujienlaiškiai. Tai parodo, kad partnerystės principo įgyvendinimas yra naudingas tada, kai partneriai turi galimybę įsitraukti ir pasidalinti turimomis ekspertinėmis žiniomis ankstyvajame sprendimų priėmimo proceso etape.

- Daugiausiai ekspertinių žinių ir įgūdžių partneriai turi savo veiklos srityje ar sektoriuje, o labiausiai

trūksta ES paramos valdymo principų išmanymo. Vadinasi, partnerių pajėgumai yra tobulintini, ypač su ES struktūriniu parama susijusiose srityse. Šios ir aukščiau aptartos priežastys lėmė tai, kad partnerystės poveikis ES paramos panaudojimo procesui yra vidutinis.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu nustatytos pagrindinės problemos, rizikos, pateikta analizė ir rekomendacijos, kurios naudingos partnerystės proceso ES struktūrinių fondų panaudojimo srityje tobulinimui. Rekomendacijomis ir joms įgyvendinti pasiūlytomis priemonėmis siūloma:

- aiškiau ir konkrečiau reglamentuoti partnerystės principo įgyvendinimo mechanizmus;
- geriau pristatyti galimybes socialiniams ir ekonominiams partneriams dalyvauti sprendimų priėmimo procese visų ES struktūrinės paramos panaudojimo etapų metu;
- intensyviau įtraukti partnerius į programavimo etapą;
- sudaryti platesnes galimybes socialiniams ir ekonominiams partneriams pasiūlyti vertinimo temas metiniam ES struktūrinės paramos vertinimo planui;
- aktyviau įtraukti partnerius į sprendimų priėmimo dėl ES struktūrinės paramos panaudojimo procesą, inicijuojant bendrus institucijų ir socialinių-ekonominių partnerių (įtraukiant partnerius iš užsienio) projektus arba kitas bendradarbiavimo veiklas.

1.3. Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos ir ją įgyvendinančių veiksmų programų indėlis siekiant 2020 m. ES strategijos tikslų vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 0 Lt

Vertinimą atliko: Finansų ministerija (vidinis vertinimas), 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: įvertinti, kiek ir kokiose srityse 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimas Lietuvoje prisideda prie strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimo.

Uždaviniai:

- nustatyti, kurie Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos konvergencijos tikslui įgyvendinti ir ją įgyvendinančių veiksmų programų (Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos (toliau - ŽIPVP), Ekonomikos augimo veiksmų programos (toliau - EAVP) ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programos (toliau - SSVP)) prioritetai prisideda prie strategijos „Europa 2020“ tikslų, prioritetų ir pavyzdinių iniciatyvų įgyvendinimo;
- nustatyti, kiek 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšų prisideda prie strategijos „Europa 2020“;
- pateikti rekomendacijas dėl 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo Lietuvoje planavimo, kad būtų kuo labiau prisidedama prie strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimo.

Apimtis: vertinama Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija ir ją įgyvendinančios ŽIPVP, EAVP ir SSVP ir strategija „Europa 2020“.

Naudoti metodai: loginė ir palyginamoji analizė, pirminių ir antrinių šaltinių analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Nustatyta, kad 143 iš 176 analizuotų veiksmų programų priemonių tiesiogiai prisideda prie strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo, kas sudaro 81,89 proc. ES fondų lėšų, skirtų trijų analizuotų veiksmų programų įgyvendinimui.
- Nustatyta, kad veiksmų programų lygmeniu labiausiai prie strategijos „Europa 2020“ prisideda ŽIPVP, t.y. apie 90 proc. visų ES lėšų, skirtų šiai programai įgyvendinti.
- ŽIPVP daugiausiai prisideda prie integracinio augimo prioriteto, tuo tarpu EAVP ir SSVP – prie tvaraus augimo prioriteto – įgyvendinimo.
- Apie 20 proc. ES struktūrinės paramos lėšų yra skiriama sritims, kurios nėra tiesiogiai susijusios su strategija „Europa 2020“.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Buvo pateiktos keturios rekomendacijos dėl strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimo:

- rekomenduojama rengiant naujojo (2014–2020 m.) programavimo laikotarpio dokumentus didesnę dėmesį skirti Strategijai, suderinti ES paramos panaudojimo prioritetus su strategija „Europa 2020“;
- rekomenduojama planuojant ES struktūrinės paramos lėšomis finansuojamas veiklas strategijos „Europa 2020“ kontekste, nusistatyti tas priemones, kurios yra aktualiausios ir veiksmingiausios nacionaliniame kontekste.

1.4. Tyrimų ir studijų, finansuojamų iš ES struktūrinės paramos lėšų, kokybės, efektyvumo ir tęstinumo vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 99 042 Lt.

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: pagerinti 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimą įvertinant tyrimų ir studijų kokybę, efektyvumą ir tęstinumą.

Uždaviniai:

- įvertinti tyrimų ir studijų kokybę;
- įvertinti tyrimų ir studijų efektyvumą;
- įvertinti tyrimų ir studijų tęstinumą;
- pateikti vertinimo išvadas ir rekomendacijas, pamokas ateičiai, gerosios ir blogosios praktikos pavyzdžių, pasiūlyti studijų kokybės užtikrinimo bei priežiūros sistemą.

Apimtis: vertinami įvairūs analitiniai darbai, kurie buvo finansuoti pagal 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programų priemones: tyrimai ir studijos; poreikių analizės ir prognozės; galimybių studijos; teisės aktų ir kitokios analizės; vertinimai (išskyrus ES struktūrinės paramos vertinimus); koncepcijos; veiklos metodikos / vadovai / gairės; sociologinės apklausos ir viešosios nuomonės tyrimai (toliau – tyrimai / studijos). Vertinti darbai, finansuoti pagal 20 priemonių. Ekspertiškai įvertinti 35 tyrimai / studijos.

Naudoti metodai: tyrimų / studijų užsakovų apklausa, duomenų analizė ir metaanalizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Vertinimo metu nustatyta, kad tyrimuose / studijose dažniausiai buvo siekiama ne kurti naujas žinias, o tik: a) pateikti ir apibendrinti jau egzistuojančias žinias; b) pritaikyti jau anksčiau sukurtus šablonus tyrimo / studijos atvejams.
- Vertinant tyrimuose / studijose pateiktų rekomendacijų aktualumą bei praktiškumą nustatyta, kad jos dažniau buvo aktualios negu praktiškos.
- Vertinant finansuotų tyrimų / studijų atitiktį profesiniams standartams gautos dvejopos išvados. Viena vertus, užsakovai buvo įsitikinę, kad tyrimų / studijų struktūra dažniausiai atitiko jai keliamus reikalavimus, buvo aiški ir logiška. Antra vertus, per metaanalizę nustatyta, kad bendras tyrimų / studijų kokybės indeksas sudaro apie 76 proc. maksimalios vertės (jis lygus 12,95 iš maks. 17).
- Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad daugiau negu 70 proc. tyrimų / studijų rengė samdyti išorės ekspertai ir tyrėjai. Tuo tarpu tyrimų / studijų užsakovai tik iš dalies pagerino savo analitinius gebėjimus, kurie leistų ateityje savarankiškai atlikti panašius darbus.
- Tyrimų / studijų projektų valdymas išlieka problematiškas: tik 53 proc. atvejų buvo parengtos kokybiškos techninės specifikacijos, o 27 proc. aiškiai neįvardino tyrimo klausimų ir tikslų. Reguliarius susitikimus su vykdytojais intensyviai rengė 48 proc. užsakovų. Pastabas intensyviai teikė 53 proc. užsakovų.
- Atlikus metaanalizę dėl tyrimų / studijų kokybės nustatyta:
  - maždaug pusei tyrimų / studijų buvo kelti labai kuklūs reikalavimai;
  - naujų žinių paklausa tiek privačiajame, tiek valstybės sektoriuje yra žemo lygio (maždaug 1/3 užsakovų nežino, ką perka);
  - nustatyta atvejų, kada atliekant literatūros analizę apsiribota tik lietuvių autorių tekstų iš vadovėlių apžvalga, o reikšmingo platesnio ir įvairesnio konteksto apskritai nebuvo pateikiama;
  - pastebėta „neatitikimų“ tarp tyrimo / studijos skyriaus pavadinimų ir pateikiamos informacijos turinio;
  - aptikta darbų plagijavimo požymių. Nustatyta tokių atvejų, kada tyrimuose / studijose buvo pateikiama antrinė informacija nenurodant šios informacijos šaltinių. Toks netinkamas duomenų pateikimas neabejotinai pažeidžia autorių teises;
  - pasitaikė tyrimų / studijų, kuriuose aptikta itin daug kalbos kultūros ir gramatikos klaidų;

- tyrimų ir studijų kokybę lemiančių veiksnių statistinė analizė parodė, kad kokybė priklauso nuo teikiamos svarbos, nuo tyrimus / studijas atlikusių tyrėjų patirties ir analizės objekto išmanymo, skirto biudžeto dydžio, pirkimų būdo. O faktoriai nedarantys įtakos yra: užsakiusios organizacijos ir rengėjų tipo, nuo tyrimų / studijų parengimui skirto laikotarpio trukmės.
- Atlikus metaanalizę dėl tyrimų / studijų efektyvumo nustatyta:
- tik apie 36 proc. tyrimų / studijų buvo įsigyti konkurencijos sąlygomis, t. y. buvo paskelbtas konkursas (41 proc.) ir jame dalyvavo daugiau nei vienas paslaugų teikėjas (15 proc. nuo tyrimų / studijų, kurios pirktos konkurso būdu);
  - 53 proc. konkurso būdu įsigytų tyrimų / studijų pirkti pagal mažiausios kainos kriterijų;
  - vidutinės apimties tyrimų / studijų biudžetai svyravo nuo 4,9 iki 292,1 tūkst. Lt, o didelės – nuo 20 tūkst. Lt iki 1,5 mln. Lt. Be to, dalies tyrimų / studijų biudžetas, palyginti su panašios apimties tyrimais / studijomis, buvo akivaizdžiai didesnis;
  - dalis tyrimų / studijų užsakovų atliktų darbų biudžetus vertina atsižvelgdami tik į paviršutiniškus puslapių skaičiaus ar atlikimo trukmės rodiklius. Tačiau neatsižvelgiama į tyrimo / studijos kokybę galinčius nulemti veiksnius (pvz., analizės gylį ar poreikį rinkti naujus duomenis). Tai rodo, kad tyrimus / studijas buvo galima atlikti gerokai efektyviau.
- Atlikus metaanalizę dėl tyrimų / studijų tęstinumo nustatyta:
- studijos / tyrimai buvo finansuoti kaip papildomos ar pagalbinės projekto veiklos, todėl jų poveikis sėkmingesniai projekto įgyvendinimui nebuvo toks aktualus, kaip tikėtasi. Tyrimų / studijų rezultatai veikiau turėjo poveikį tiesiogiai su projekto įgyvendinimu nesusijusiose srityse;
  - tik nedidelė tyrimų / studijų rezultatų dalis buvo panaudota organizacijų veiklos pokyčiams vykdyti;
  - tyrimų / studijų rezultatai turėjo (arba turės ateityje) gana didelį poveikį rengiant arba atnaujinant teisės aktus, kuriant įvairias koncepcijas ir strateginius dokumentus (ypač viešojo sektoriaus institucijose);
  - nors daugeliu atvejų laukiamas poveikis dar nespėjo pasireikšti, tačiau nustatyta, kad kuriamos palankios sąlygos tam, jog rekomendacijos būtų sėkmingai įgyvendintos ateityje: parengti rekomendacijų įgyvendinimo planai, paskirti atsakingi asmenys ir reikalingi ištekliai (28 proc. atvejų) arba šie procesai suplanuoti ateityje (30 proc. atvejų).

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Šio vertinimo metu buvo išsamiai išanalizuota iš ES struktūrinės paramos finansuojamų studijų/tyrimų kokybė bei efektyvumas ir pateikta eilė rekomendacijų, kaip pagerinti ES lėšų panaudojimą šioje srityje. Pagrindinės vertinimo rekomendacijos:

- tyrimų / studijų, inicijuotų privataus sektoriaus organizacijų, planavimas ir įgyvendinimas turėtų būti organizuojamas atsižvelgiant į tai, ar siekiamos žinios bus aktualios tik konkrečiai organizacijai, ar visam sektoriui / keliems sektoriams;
- viešojo sektoriaus institucijos turėtų rengti ilgalaikius tyrimų / studijų planus, juos skelbti ir dėl jų konsultuotis su kitomis institucijomis, privačiomis organizacijomis bei piliečiais.
- tyrimų / studijų biudžetai t. b. planuojami atsižvelgiant į išsamesnius, o ne tik paviršutiniškus vertinimo kriterijus.
- pagal mažiausios kainos kriterijų t. b. perkami nebent tik patys paprasčiausi (t.y. negilūs, kurių nedidelis objektas, kuriuose taikomi nesudėtingi metodai) tyrimai / studijos. Sudėtingesni tyrimai / studijos privalo būti perkami atsižvelgiant į kainos ir kokybės santykio kriterijų.

Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas leis pagerinti atliekamų tyrimų/studijų kokybę ir padidinti ES struktūrinės paramos lėšų panaudojimo efektyvumą šioje srityje.

1.5. 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 0 Lt

Vertinimą atliko: Finansų ministerija (vidinis vertinimas), 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti vertinimo rezultatų panaudojimą siekiant padidinti vertinimo instrumento naudingumą ir pagerinti vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą.

Uždaviniai:

- parengti vertinimų apžvalgą;
- parengti vertinimo rekomendacijų statistiką;
- įvertinti pateiktų vertinimo rekomendacijų kokybę;
- įvertinti vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą;
- suformuluoti vertinimo išvadas ir rekomendacijas.

Apimtis: ES struktūrinės paramos vertinimai, įtraukti į 2008, 2009, ir 2010 m. ES struktūrinės paramos vertinimo planus ir pabaigti iki 2011 m. sausio 1 d.

Naudoti metodai: turimos informacijos kiekybinė ir kokybinė analizė, atsakingų institucijų elektroninė apklausa, *Focus* grupės diskusija, vertinimo ekspertų grupės pasitarimai.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Nustatyta, kad 2007-2013 m. veiksmų programų techninės paramos prioritetų ES struktūrinės paramos vertinimo priemonėse numatytas rezultato rodiklis – 70 proc. priimtinių įgyvendinti rekomendacijų yra gerokai viršytas ir sudaro 86 proc., o kartu su priimtinomis iš dalies rekomendacijomis – net 97 proc.
- Vertinimo metu faktiškai užfiksuotas įgyvendintų vertinimo rekomendacijų skaičius yra žymiai mažesnis nei priimtinių įgyvendinti ir sudaro 34 proc. (46 rekomendacijos iš 133 rekomendacijų). Dėl neaiškių vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo procedūrų tokia informacija sistemingai nerenkama ir nefiksuojama, ypač įgyvendinant horizontalias ir kompleksines rekomendacijas, už kurių įgyvendinimą dažniausiai atsakinga Finansų ministerija.
- Vyrauja centralizuotai (Finansų ministerijos) atliekami vertinimai, kurie turi savo privalumų ir trūkumų: dėl didesnės sukauptos vertinimo patirties Finansų ministerija gali geriau užtikrinti vertinimų kokybę (gera patirtis – naudojama vertinimo ataskaitų kokybės įvertinimo forma). Iš kitos pusės – ne visada užtikrinamas tinkamas ir aktyvus vertinamo sektoriaus (ar srities) atstovų įtraukimas į vertinimą nuo vertinimo planavimo pradžios iki pabaigos, kas apsunkina vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą.
- Lyginant su 2008 m. atlikta apklausa, vertinimo ataskaitų ir rekomendacijų kokybė pagerėjo, tačiau vis dar išlieka vertinimo rekomendacijų aiškumo ir savalaikiškumo problema, ypač tai pasakytina apie paslaugų teikėjų siūlomas vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo priemones.
- Vertinimų teigiama įtaka ES struktūrinės paramos panaudojimui yra ta, kad vertinimo ataskaitos ne tik pateikė vertinimo rekomendacijas, pagrįstas atlikta analize, bet ir sukūrė naujų žinių, leido geriau pagrįsti sprendimus, kokybiškiau atsiskaityti Europos Komisijai. Tačiau vertinimai menkai prisidėjo prie 2007–2013 m. veiksmų programų tobulinimo.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Siekiant didinti vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą buvo pasiūlyta:

- rekomenduoti visoms už vertinimus atsakingoms institucijoms nustatyti aiškias vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo procedūras, aprašant jas procedūrų vadovuose ar vidinėse taisyklėse, bei paskirti atsakingus asmenis už rekomendacijų įgyvendinimą;
- siekiant užtikrinti geresnį vertinimo rekomendacijų savalaikiškumą ir aktualumą, į ES struktūrinės paramos metinių vertinimo planų sudarymo procesą aktyviau įtraukti tarpines institucijas ir Stebėsenos komitetą, patikslinant atitinkamų teisės aktų nuostatas; reikalauti labiau pagrįsti vertinimo poreikį ir rezultatų panaudojimą, patikslinant vertinimo poreikio paraiškos formą ir pildymo instrukciją;
- sukurti funkcionalų IT įrankį vertinimo rekomendacijų stebėsenai ir atsikaitymui www.esparama.lt svetainėje;
- atliekant horizontalius, kompleksinius vertinimus, vykdyti intensyvesnę komunikaciją, iš anksto į vertinimo procesą įtraukti už vertinamą objektą atsakingus specialistus, naudos gavėjus, suinteresuotas

institucijas, socialinius ekonominius partnerius. Aktyviau ir įvairesnėmis priemonėmis aptarti ir viešinti vertinimo rezultatus bei siūlomas rekomendacijas.
Šių rekomendacijų įgyvendinimas leis padidinti ES struktūrinės paramos vertinimo rezultatų naudojimą.

1.6. Aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimo vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas 231 231 Lt

Vertinimą atliko: UAB "AF-Consulting" ir UAB "Ernst & Young Baltic", 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis

Tikslas: tobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimą, atliekant tarpinį poveikio aplinkai ir aplinkosauginių reikalavimų tinkamumo bei efektyvumo vertinimą.

Uždaviniai:

- atlikti tarpinį poveikio aplinkai vertinimą programos, prioriteto, priemonės ir projekto lygmenimis;
- įvertinti aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimo tinkamumą bei efektyvumą programos, prioriteto, priemonės ir projekto lygmenimis.

Apimtis: vertinama aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimas vykdant veiksmų programas, pagal tinkamumo, suderinamumo, rezultatyvumo/poveikio, efektyvumo ir tvarumo kriterijus.

Naudoti metodai: kiekybiniai ir kokybiniai tyrimo metodai: pirminių ir antrinių informacijos šaltinių analizė, daugiakriterinė poveikio aplinkai analizė, apklausa, interviu ir atvejo studijos.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Atlikus aplinkos būklės pokyčių analizę ir pagrindinių rodiklių, apibūdinančių oro, vandens, atliekų, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės būklę, reikšmių 2005 m. ir 2009/2010 m. palyginimą, buvo nustatyta, kad bendrai aplinkos kokybė Lietuvoje nuo 2005 metų pagerėjo.
- Ekonominio ir socialinio vystymosi, išteklių naudojimo efektyvumo, aplinkos taršos ir kitų aplinkos būklę apibūdinančių rodiklių vertinimo rezultatai parodė, kad Lietuvos galimybės šiose srityse pasiekti (ar neviršyti) esamą ES vidurkį iki 2015 m. vertintinos pesimistiškai.
- Atlikto poveikio vertinimo atskiriems aplinkos komponentams rezultatai parodė, kad aplinkosaugos ir infrastruktūros projektų poveikis aplinkos komponentams yra teigiamas. Didžiausią teigiamą poveikį projektų įgyvendinimas daro kraštovaizdžiui bei visuomenės sveikatai, taip pat reikšmingai prisideda prie paviršinių vandens telkinių bei atmosferos oro kokybės gerinimo. Be to, projektų įgyvendinimas užtikrina geresnę aplinkos kokybę, stiprina aplinkosaugos ir ekonomikos augimo teigiamą sąveiką, kaip tai yra akcentuojama Bendrijos strateginėse gairėse 2007 – 2013 m.
- Vertinimo metu nustatyta, kad pagrindinės problemos kyla projektų planavimo etape dėl nekokybiškai parengtos projektų aplinkosauginės dokumentacijos, ilgų procedūrų atliekant poveikio aplinkai vertinimą ir „Natura 2000“ reikšmingumo nustatymą, visuomenės pasipriešinimo planuojamai veiklai, kuris dažniausiai atsiranda dėl nepakankamo informavimo apie planuojamą ūkinę veiklą ir jos poveikį.
- Išanalizavus vertinimo metu sukauptą informaciją, nustatyta, kad aplinkosauginių reikalavimų užtikrinimas atliekant projektų atranką nėra efektyvus dėl projektų finansavimo sąlygų aprašuose nustatytų perteklinių reikalavimų ir projektų atitikimo aplinkosauginiams reikalavimams vertinimo metodikos trūkumo. Kituose projektų gyvavimo etapuose aplinkosauginių reikalavimų laikymasis yra užtikrinamas efektyviai ir papildomos priemonės nereikalingos.
- Įvertinus projektų sąlygoto poveikio aplinkai stebėseną nustatyta, kad esami stebėsenos rodikliai neužtikrina efektyvios poveikio aplinkai stebėsenos: dauguma stebėsenos rodiklių poveikio aplinkai nematuoja, o tiesioginį poveikį aplinkai leidžiantys įvertinti stebėsenos rodikliai turi informatyvumo trūkumą – tam tikrais atvejais vertinamam poveikiui aplinkai nėra galimybės nustatyti poveikio masto.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Remiantis vertinimo rezultatais ataskaitoje pateiktos 7 strateginio ir techninio pobūdžio rekomendacijos, skirtos identifikuotoms problemoms spręsti. Rekomendacijų įgyvendinimas leis padidinti teigiamą ES struktūrinės paramos poveikį aplinkai 2014-2020 m. laikotarpiu.

1.7. Socialinės integracijos paslaugų socialiai pažeidžiamų ir socialinės rizikos asmenų grupėms situacijos, poreikių ir rezultatyvumo vertinimas, siekiant efektyviai panaudoti 2007-2013 m. ES struktūrinę paramą

Užsakovas: LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Biudžetas 528 357 Lt

Vertinimą atliko: VšĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas ir Darbo ir socialinių tyrimų institutas, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: įvertinti socialinės integracijos paslaugų socialiai pažeidžiamų ir socialinės rizikos asmenų grupėms situaciją, poreikius bei rezultatyvumą, siekiant efektyvesnio ir kryptingesnio ES struktūrinės paramos planavimo bei įgyvendinimo.

Uždaviniai.

Vertinimo uždavinius nusako šie pagrindiniai klausimai:

- ar 2004-2006 m. ir 2007-2013 m. pasirinkti socialinės integracijos programų tikslai atitiko tikruosius poreikius tų grupių, kurioms buvo skirti (*tinkamumo ir tęstinio tinkamumo kriterijai*);
- kas buvo pasiekta ir kokiais kaštais įgyvendinant socialinės integracijos programas (*rezultatyvumo ir efektyvumo kriterijai*);
- kokią įtaką socialinės integracijos programos padarė tikslinės grupės asmenims (*poveikio kriterijus*);
- ar įgyvendintos programos derėjo su valstybės politika atitinkamose srityse (*suderinamumo kriterijus*).
- koks yra socialinės integracijos paslaugų poveikis;
- kiek pajėgus teikti socialinės integracijos paslaugas yra esamas institucinis tinklas.

Naudoti metodai: buvo taikytas sudėtingas kelių metodų ir duomenų derinys - pirmą kartą Lietuvoje pritaikyta kontrafaktinė analizė, paremta administraciniais Sodros ir Lietuvos darbo biržos duomenimis, projektų dalyvių apklausos ir kokybinis vertinimas, besiremiantis giluminiais interviu su projektų vykdytojais ir dalyviais, ir kt.

Apimtis: analizuojamos šešios ES struktūrinių fondų lėšomis finansuotos ir 2004-2006 m. ir 2007-2013 m. laikotarpiais įgyvendintos priemonės, skirtos socialinei integracijai didinti.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Europos Socialinio fondo (toliau - ESF) intervencijos prisidėjo prie jose dalyvavusių asmenų geresnės integracijos į darbo rinką. Didžiausias poveikis pastebimas projektų įgyvendinimo metu arba iškart jiems pasibaigus. Dalis, bet ne visos intervencijos turėjo ir ilgalaikį poveikį, kuris išlieka ir praėjus 3-4 metams po projektų pabaigos.
- Dalyvavimas keliuose skirtingose veiklose ar projektuose, skirtuose įsidarbinimo galimybėms stiprinti, didina socialiai pažeidžiamų asmenų įsidarbinimo tikimybę. Kitaip tariant, atskirų veiklų poveikis yra unikalus ir "kaupiamasis".
- Projektų poveikio mastas priklauso nuo grupės, kuri dalyvauja projekte – į projektą įtraukus socialiai labiau pažeidžiamus asmenis tikėtinas didesnis grynasis intervencijos poveikis.
- Projektų poveikis skiriasi priklausomai nuo juose vykdytų veiklų pobūdžio. Labiausiai paveikiami ir naudingiausiomis laikytinos veiklos, kurios užtikrina tiesioginį projektų dalyvių sąlytį su darbo rinka dar paramos teikimo metu.
- Projektų poveikis priklauso nuo to, kiek veiklos ar jų įgyvendinimas yra adekvatus siekiant vėlesnio dalyvių įsidarbinimo: projektų metu ne visada suteikiama pakankama kvalifikacija dirbti pagal specialybę; projektuose trūksta darbo įgūdžius tobulinančios veiklos - praktinių užsiėmimų, ypač potencialiose darbovietėse.
- Projektų poveikis peržengė intervencijos logikoje numatytas poveikio ribas – projektai siekė prisidėti ne tik tiesiogiai prie dalyvių įsidarbinimo galimybių didinimo, bet visų pirma prie jų socialinių gebėjimų didėjimo ir įsitvirtinimo visuomenėje.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Pirmą kartą buvo atliktas toks išsamus ir kompleksinis socialinės integracijos paslaugų socialiai pažeidžiamų ir socialinės rizikos asmenų grupėms vertinimas. Šio vertinimo metu pirmąkart Lietuvoje

panaudotas kontrafaktinis metodas. Šio metodo praktinis pritaikymas buvo plačiai pristatytas tiek Lietuvoje tiek užsienyje ir prisidėjo prie naujų žinių kūrimo vertinimo srityje. Pateiktos detalios rekomendacijos, kaip galima būtų tobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimą teikiant socialinės integracijos paslaugas socialiai pažeidžiamiems asmenims. Rekomendacijos bus aktualios programuojant 2014-2020 m. laikotarpio priemones, priimant sprendimus dėl paramos skyrimo.

1.8. Sveikatos sistemos pertvarkos poveikio 2007-2013 m. ES struktūrinei paramai vertinimas

Užsakovas: LR sveikatos apsaugos ministerija

Biudžetas 279 510 Lt.

Vertinimą atliko: UAB „Ernst & Young Baltic“, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: užtikrinti 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos efektyvumą ir tęstinumą, įvertinant sveikatos sistemos pertvarkos suderinamumą su 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimu ir jos poveikį.

Uždaviniai:

- įvertinti Sveikatos sistemos pertvarkos suderinamumą su ES 2007-2013 m. struktūrinės paramos panaudojimu (strateginiais dokumentais, tikslais, uždaviniais, valstybės projektai);
- įvertinti įgyvendinamų projektų 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo, atsižvelgiant į vykdomą Sveikatos sistemos pertvarką, efektyvumą;
- įvertinti Sveikatos sistemų pertvarkos įtaką 2007-2013 m. ES struktūrinių fondų finansuojamų veiklų ir projektų tęstinumui (5 metai po projektų įgyvendinimo) ir tvarumui;

Apimtis: analizuojama 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos sveikatos sistemai pertvarkos poveikis.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių informacijos šaltinių analizė, apklausa, interviu, atvejo studijos.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Išanalizavus nustatyta, kad strateginių dokumentų tikslai ir uždaviniai yra tinkamai suderinti tarpusavyje ir vienas kita papildantys.
- Nustatyta, kad vykdoma sveikatos sistemos pertvarka ES paramos lėšomis modernizuojamų paslaugų apimtims reikšmingos įtakos neturėjo.
- Apklaustų pacientų vertinimai dėl paslaugų persiskirstymo pasiskirstė tolygiai, nėra dominuojančio teigiamo ar neigiamo vertinimo.
- Nustatyta, kad Sveikatos sistemos pertvarka turės įtakos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos lėšų įsigytos įrangos apkrovimui ir efektyvumui.
- Analizės metu nebuvo nustatyta atvejų, kai iš 2007-2013 m. ES paramos lėšų įsigyta medicininė įranga dėl Sveikatos sistemos pertvarkos liktų nebenaudojama.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Šio vertinimo metu buvo įvertintas sveikatos sistemos pertvarkos suderinamumas su 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimu; pertvarkos poveikis panaudojimo tęstinumui ir efektyvumui: t.y. išanalizuota sveikatos sistemos pertvarkos poveikis paslaugų persiskirstymui dėl lygmenų nustatymo ir įstaigų sujungimo, medicininės įrangos naudojimui, žmogiškiesiems ištekliams, ES paramos projektų įgyvendinimui ir tęstinumui ir pateiktos naudingos rekomendacijos bei pasiūlytos priemonės sveikatos sistemos pertvarkos tobulinimui ir geresniam 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimui. Pagrindinės rekomendacijos, susijusios su stebėseną:

- paslaugų kokybei vertinti rekomenduojama nustatyti ir analizuoti rodiklius, kurie atspindėtų svarbiausius kokybiškų sveikatos priežiūros paslaugų aspektus: paslaugų rezultatyvumą, saugumą ir orientaciją į pacientą;
- tobulinti stebėsenos sistemą, numatant priemones, kurios leistų periodiškai nustatyti iš ES struktūrinių fondų lėšų įsigytos brangios medicininės įrangos apkrovimo apimtį ir įvertinti šios įrangos naudojimo efektyvumą bei sudaryti sąlygas priimti įrangos naudojimo efektyvumą didinančius sprendimus;
- siekiant efektyvumo įvairiose srityse (racionalus žmoniškųjų išteklių valdymas ir kt.) didinti paslaugų kokybę nepriklausomai nuo pacientų gyvenamosios vietos.

1.9. Lietuvos mokslo ir verslo sričių bendradarbiavimo efektyvumo bei finansavimo galimybių koordinavimo vertinimas

Užsakovas: LR ūkio ministerija

Biudžetas 174 470 Lt.

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas ir asociacija „Žinių ekonomikos forumas“, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: išnagrinėti ir įvertinti ES struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto lėšų, skirtų viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo inovacijų ir mokslinių tyrimų bei technologinės plėtros (toliau – MTTP) skatinimui, poveikį ir įtaką šalies inovacijų politikos įgyvendinimui, jų panaudojimo efektyvumą (kaštų atžvilgiu), koordinavimo su kitais finansavimo šaltiniais veiksmingumą bei institucinės MTTP ir inovacijų finansavimo ir skatinimo sistemos tinkamumą, kompetenciją, veiklos efektyvumą ir verslo poreikių atitikimą, pateikiant rekomendacijas, kaip didinti šio bendradarbiavimo efektyvumą bei tobulinti MTTP ir inovacijų finansavimo ir skatinimo sistemą.

Uždaviniai:

- išnagrinėti, kokia apimtimi ES struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto lėšos, skirtos bendradarbiavimui MTTP ir inovacijų srityse, prisideda įgyvendinant šalies inovacijų politikos tikslus, šių lėšų panaudojimo efektyvumą, koordinavimo su kitais finansavimo šaltiniais veiksmingumą, rezultatyvumą, nuoseklumą;
- įvertinti MTTP ir inovacijų paramos infrastruktūros efektyvumą, tęstinumą, gyvybingumą (tvarumą), investicijų į infrastruktūrą efektyvumą, galimas verslo pritraukimo į slėnius, parkus kliūtis, pateikti rekomendacijas dėl optimalių jų valdymo, veiklos organizavimo, bendradarbiavimo būdų, vaidmenų slėniuose ir santykių su kitais slėnių dalyviais, naujų verslo pritraukimo formų;
- įvertinti esamos institucinės MTTP ir inovacijų finansavimo ir skatinimo sistemos tinkamumą, kompetenciją, veiklos efektyvumą ir verslo poreikių atitikimą, pateikti rekomendacijas dėl sistemos tobulinimo. Pateikti rekomendacijas dėl galimos Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūroje (toliau – MITA) vietos ES struktūrinių fondų paramos administravimo sistemoje, nustatyti galimus ryšius su kitomis MTTP ir inovacijų politiką formuojančiomis ir įgyvendinančiomis institucijomis.
- įvertinti 2007–2013 m. laikotarpio ES struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų priemonių, skirtų MTTP ir inovacijų skatinimui, pakankamumą ir tinkamumą, esant skirtingoms ekonomikos būklėms (nuosmukio, pakilimo), šalyje, atitikimą verslo poreikiams, ir, atsižvelgiant į išvadas, pateikti rekomendacijas dėl galimų naujų priemonių ir kitų efektyvesnių finansavimo mechanizmų.

Apimtis: analizuojama ES struktūrinės paramos ir valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų Ūkio ministerijos kompetencijai priklausančių inovacijų ir mokslinių tyrimų bei technologinės plėtros paramos priemonių sistema, skirta viešojo ir privataus sektorių ir jų bendradarbiavimo MTTP ir inovacijų srityse skatinimui bei tam reikalingos infrastruktūros kūrimo ir (ar) plėtros, panaudojimo efektyvumas, koordinavimas su kitais finansavimo šaltiniais, veiksmingumas, įtaka šalies inovacijų politikos įgyvendinimui.

Naudoti metodai: įvairių metodų arba mišrusis vertinimo būdas, apimantis šiuos pagrindinius kokybinius ir kiekybinius duomenų rinkimo ir analizės metodus: apklausas ir jų duomenų analizę, giluminius interviu; atvejo studijas; statistinių duomenų, rodiklių ir kitos priežiūros informacijos bei išlaidų kategorijų ir finansinių duomenų analizę; antrinių šaltinių analizę; taikyti duomenų analizės metodus: loginis modelis ir intervencijos priežastinės grandinės rekonstravimas, socialinių tinklų analizė su „UCINet“ programa, palyginamoji analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Nustatyta, kad Lietuvos inovacijų politikos uždaviniai atitinka ES inovacijų politikos kaitos tendencijas, tačiau kai kurie uždaviniai Lietuvoje ne tokie akivaizdūs arba jiems įgyvendinti nėra skiriama kritinė lėšų masė.
- Ūkio ministerijos intervencijos MTTP ir inovacijų skatinimo srityje turės esminės teigiamos įtakos MTTP ir inovacijų politikos įgyvendinimui. Didžiausia tikėtina priemonių įtaka skatinant indėlio ir

produkto papildomumą – pritraukiant naujas privačias investicijas į MTTP ir inovacijų projektus, kuriant ir tobulinant naujus produktus bei paslaugas.

- Dauguma priemonių pasieks joms keliamus kiekybinius ir kokybinius tikslus. ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų priemonių kiekybiniai tikslai daugeliu atveju bus viršyti.

- Nustatyta, kad išlikus dabartinėms tendencijoms didžiausią įtaką priemonės turės informacinių ir ryšių technologijų, biotechnologijų, ateities energetikos ir elektrinės bei optinės įrangos sektorių plėtrai.

- Inovacijų paramos paslaugos yra nepakankamos kokybės, dubliuojasi, yra perteklinės ir nelanksčios, nėra susitelkiama į tikslinį naudos gavėją, trūksta veiklos tęstinumo.

- Nors verslui įsitraukti į mokslo ir (ar) technologijų parkų bei slėnių veiklas sudarytos patenkinamos sąlygos, esama ir kliūčių: daugumai verslo įmonių trūksta informacijos veiklas ir teikiamą naudą verslui; MTTP ir slėnių teikiamos paslaugos neatitinka verslo poreikių; slėniai orientuojasi tik į mokslo interesų tenkinimą.

- Dabartinė MTTP ir inovacijų politikos įgyvendinimo institucinė sąranga turi keletą trūkumų: fragmentiškumas; 2) įgyvendinančiosios agentūros nėra pakankamai pasirengusios efektyviai ir tinkamai teikti visas priskirtas paslaugas bei vykdyti funkcijas.

- Bendradarbiavimo mastas yra palyginti mažas, tačiau vertinimo rezultatai rodo, kad įgyvendinami projektai skatina partnerystės tęstinumą. Tad įgyvendinamos priemonės, tikėtina, paskatins ilgalaikius ryšius.

- Šiuo metu taikomų priemonių tarpusavio papildomumas yra aukštas – priemonės nedubliuoja, o papildo viena kitą nacionalinėje inovacijų sistemoje (makrolygmeniu) ir inovacijų kūrimo ir komercinimo cikle (mikrolygmeniu).

- Remiantis visais vertinimo duomenimis, nustatyta, kad vertintų priemonių Ūkio ministerijos atsakomybės srityje tęstinis tinkamumas yra aukštas. Apklausa nustatyta, kad visos vertinamos priemonės įvertintos aukščiau negu vidutiniškai, tačiau visų priemonių projektų vykdytojai susiduria su didesniais ar mažesniais administracinio pobūdžio trūkumais.

- Vertinimo rezultatai atskleidė, kad dabartiniame inovacijų sistemos plėtros etape finansinės priemonės, kuriomis siekiama paskatinti įmones ir mokslo ir studijų institucijas (MSI) bendradarbiauti, prisideda prie vieno iš svarbiausių bendradarbiavimo kliuvinių mažinimo – kuria finansines paskatas bendradarbiauti ir skleidžia informaciją apie bendradarbiavimo naudą ir galimybes

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Pateiktos 45 vertinimo rekomendacijos, kurios sugrupuotos į 9 pagrindines grupes:

- Naujuoju 2014–2020 m. laikotarpiu visas ar didesnę dalį MTTP versle ir inovacijų finansinių priemonių sutelkti MITA, aiškiai nustatant jos atsakomybę ir funkcijas 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos administravimo sistemoje.

- Stiprinti pagalbos politikos formavimui funkciją ir strategines kompetencijas inovacijų politikos cikle.

- Didelę dalį paramos, numatytos MTTP ir inovacijoms skatinti 2014–2020 m. laikotarpiu, skirti inovacinių klasterių prioritetinėse („proveržio“) srityse plėtoti.

- Nauju laikotarpiu gana didelę paramos dalį skirti naujų ir besikuriančių inovatyvių įmonių skatinimui ir jų veiklos rėmimui pirmaisiais veiklos metais.

- 2014–2020 m. laikotarpiu gana didelė paramos dalis turėtų būti skiriama technologinių inovacijų paslaugų teikimui, ypač inovacinių produktų ir paslaugų eksperimentinei, technologinei plėtrai po MTTP fazės, t. y. jų testavimo, komercinimo ir pan. veikloms.

- Siekiant kurti naujas inovacijų rinkas, naujuoju laikotarpiu reikėtų užtikrinti inovacijų pasiūlos ir paklausos pusiausvyrą, prioritetinėse „proveržio“ srityse taikant inovacijų paklausos kūrimo priemones.

- Norint padidinti MTTP ir inovacijų skatinimo priemonių efektyvumą, būtina supaprastinti naujojo laikotarpio priemonių projektų administravimo taisykles MTTP ir inovacijų projektams, sumažinti jų administravimo kaštus tiek administruojančiai institucijai, tiek projektų vykdytojams ir pakeisti požiūrį į pareiškėjų ir projektų vykdytojų konsultavimą.

- Siekiant didinti mokslo ir verslo bendradarbiavimo efektyvumą būtina šalinti sisteminius bendradarbiavimo kliuvinius.

- Didinti MTTP ir inovacijų paramos infrastruktūros efektyvumą ir aktualumą verslo poreikiams.

Šių rekomendacijų įgyvendinimas prisidės prie geresnio 2014-2020 m. investicijų programavimo ir efektyvesnio ES struktūrinės paramos panaudojimo MTTP ir inovacijų srityje.

1.10. Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų bendrai finansuojamų iš ES struktūrinių fondų lėšų ekonomikos sektorių būklės pokyčių vertinimas

Užsakovas: LR ūkio ministerija

Biudžetas 422 858 Lt

Vertinimą atliko: UAB „BGI Consulting“, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: sukurti Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtiems ūkio sektoriams, bendrai finansuojamiems ES struktūrinės paramos lėšomis, informatyvią ir efektyvią sektoriaus būklės ir pokyčių stebėjimo ir vertinimo sistemą, kuri leistų tinkamai planuoti sektoriaus plėtrą ir viešąją intervenciją, maksimaliai efektyviai naudoti ES lėšas ir tinkamai reaguoti į globalius ekonominius pokyčius arba siūlomas iniciatyvas.

Uždaviniai:

- Išnagrinėti Lietuvoje naudojamus Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų ir ES struktūrinės paramos lėšomis bendrai finansuojamų (turizmas, verslas, verslo aplinka, moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra, energetika) ekonomikos sričių būklės stebėsenos rodiklius ir duomenis, įvertinti šių rodiklių informatyvumą ir tinkamumą, duomenų rinkimo būdus ir duomenų patikimumą. Išnagrinėti ES ir kitose ES šalyse naudojamus nurodytų sričių rodiklius bei duomenis. Įvertinti galimybes stebėti naujus – informatyvesnius nacionalinius ir / ar sektorinius rodiklius bei jų rinkimo būdus ir naudoti juos 2 uždavinyje nurodytoje Ekonominės situacijos vertinimo sistemoje ir ekonometriniame modelyje.

- Sukurti Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtiems ir ES struktūrinės paramos lėšomis bendrai finansuojamiems sektoriams informatyvią, efektyvią, nuolat atnaujinamą socialinės ir ekonominės situacijos stebėjimo ir vertinimo bei pokyčių ir tendencijų prognozavimo sistemą (toliau – Ekonominės situacijos vertinimo sistema). Pasiūlyti Ūkio ministerijai ekonometrinių modelių, naudojančių minėtų rodiklių sistemą, kuriuo būtų galima modeliuoti sektorių ir jų subsektorių vystymąsi.

- Panaudojant naują sukurtą rodiklių sistemą įvertinti Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų ir ES struktūrinės paramos lėšomis bendrai finansuojamų priemonių aktualumą bei atitiktį pasikeitusiai socialinei-ekonominiai situacijai, pasiūlyti priemonių pakeitimus ar naujas priemones, naudojant Ekonominės situacijos vertinimo sistemą ir ekonometrinių modelių.

Apimtis: vertinama Ūkio ministerijos administruojamos ES struktūrinės paramos lėšomis 2007–2013 m. laikotarpiu pagal EAVP ir SSVP finansuojamos priemonės.

Naudoti metodai: ekonometrinis makro modelis HERLIT-16, pirminių ir antrinių šaltinių analizė, lyginamoji analizė, ekspertų grupės metodas, statistinė analizė, atvejo studijos.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinimą sudaro 3 pagrindinės komponentės – stebėsenos sistemos sukūrimas, makroekonominio modelio HERLIT-16 viešosios politikos intervencijos vertinimui parengimas bei 2007-2013 m. Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų bendrai finansuojamų iš ES struktūrinių fondų lėšų priemonių tarpinio vertinimo atlikimas.

Stebėsenos sistemos rodikliai skirstomi į dvi pagrindines grupes, kurias sudaro ekonomikos ir specifiniai sektoriai rodikliai (Ūkio ministerijos kompetencijai priskirtų ir ES struktūrinės paramos lėšomis bendrai finansuojamų ekonomikos sričių (turizmas, verslas ir verslo aplinka, moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra, energetika) būklės stebėsenos rodikliai).

Ekonominės situacijos ir viešosios politikos intervencijų vertinimui parengtas **makroekonominis modelis HERLIT-16**. Modelio dizainas paremtas ekonomikos kartinėmis struktūrinėmis savybėmis. HERLIT-16 makroekonomiame modelyje Lietuvos ekonomika skirstoma į šešiolika sektorių, kurie siejasi su Ūkio ministerijos administruojamomis sritimis (MTTP, verslas ir verslo aplinka, turizmas ir energetika). Remiantis HERLIT-16 modeliu ir dabartinėmis įžvalgomis dėl pasaulio ekonomikos atsigavimo, nustatyta:

- Lietuvos bendrojo vidaus produkto augimo tempas 2011 m. sudarys apie 2,5 proc., o laikotarpiu iki 2020 m. – tarp 3,5 ir 5 proc. kasmet;
- MTTP sektorius pasižymės panašia elgsena kaip ir kiti ne rinkos paslaugų sektoriai.

- nustatyta, kad turizmo sektorius pateko tarp labiausiai pastarosios pasaulio ekonomikos ir finansų krizės paveiktų ekonominių veiklų ir kad dalį investicijų nuo turizmo infrastruktūros reikėtų perkelti į kur kas mažiau kapitalo reikalaujančias priemones, nukreiptas į turizmo sektoriaus kokybinę plėtrą.
- Vertinimo rezultatai parodė, kad Ūkio ministerijos pasirinkimas dėl ES struktūrinės paramos panaudojimo, sprendžiant krizės padarinius, turėjo teigiamą, tačiau nežymų poveikį, lyginant su pirminiu ES paramos scenarijumi. Atliktos faktinio ir pirminio scenarijaus simuliacijos parodė, kad Ūkio ministerijos pastangos sušvelninti 2009 m. ir 2010 m. Lietuvos ekonomikos nuosmukio padarinius buvo sėkmingos.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Pateiktos vertinimo rekomendacijos 2007-2013 m. programavimo laikotarpio problemoms spręsti bei kryptys 2014-2020 m. programavimo laikotarpio: dėl alternatyvaus priemonių paketo, kuris būtų orientuotas į galimai iškiliančios antrosios finansų ir ekonomikos krizės pasekmes, parengimo; finansų inžinerijos priemonių paramos skyrimo sąlygų tobulinimo; MTTP srities, energetikos priemonių prioritetizavimo; MTTP priemonių koordinavimo mechanizmo; turizmo sektoriaus finansavimo.

1.11. Viešųjų pirkimų poveikio ES struktūrinės paramos panaudojimo efektyvumui vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas 238 000 Lt

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers“, 2012 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: – tobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimą, įvertinant viešųjų pirkimų poveikį jos panaudojimo efektyvumui.

Uždaviniai:

- įvertinti Viešųjų pirkimų įstatyme (toliau tekste – VPĮ) ir poįstatyminiuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų taikymo poveikį ES struktūrinės paramos lėšų panaudojimo efektyvumui;
- įvertinti viešųjų pirkimų procedūrų ir ES struktūrinės paramos administravimo procedūrų pakankumą bei suderinamumą;
- įvertinti VPĮ ir poįstatyminiuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų suderinamumą su aktualiomis Lietuvos ir ES politikomis. Pateikti gerosios ir blogosios užsienio šalių praktikos atvejus.

Apimtis: Vertinimo objektas yra Lietuvos ir pasirinktų kelių ES valstybių prekių ir paslaugų viešieji pirkimai ir jų sistema, kai finansavimo šaltinis yra ES struktūrinės paramos lėšos. Vertinant taikyti tinkamumo, pakankamumo, suderinamumo, efektyvumo ir poveikio kriterijai. Paslaugų teikėjas, nagrinėdamas vertinimo uždaviniuose ir klausimuose nustatytą problematiką, išvadas ir rekomendacijas pagrindė pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo bei Sanglaudos skatinimo veiksmų programas įgyvendinamuose projektuose atliekamų viešųjų pirkimų analizę.

Naudoti metodai: tikslinių grupių diskusijos (focus group), interviu ciklai, apklausos, statistinė analizė – ES ir kitų šaltinių lėšomis finansuojamų pirkimų elgsenos palyginimui ir ES lėšų poveikio rinkai įvertinimui, atvejo studijos, turinio analizė, užsienio šalių praktikos analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinime buvo išnagrinėti tokie aspektai ir pateiktos žemiau išvardintos išvados.

Reglamentavimas:

- Šiuo metu galiojantis VPĮ iš esmės tinkamai reguliuoja viešųjų pirkimų teisinius santykius, tačiau atliktų pakeitimų gausa turėjo didelės įtakos įstatymo sudėtingumui. Šiuo metu galiojantis VPĮ suteikia lankstumo galimybes, tačiau jis yra pakankamai sudėtingas, kad praktikoje būtų išnaudojamos įstatymu nustatytos galimybės.
- VPĮ ir poįstatyminiai teisės aktai atitinka aktualias ES politikas – integruotos inovatyviųjų pirkimų vykdymo galimybės (neprastesnė negu taisyklės taikomos kitose ES valstybėse narėse), darnios plėtros ir aplinkos apsaugos principai.
- Lyginant su kitose ES valstybėse narėse teikiamais pavyzdiniais metodiniais dokumentais, Viešųjų pirkimų tarnybos (toliau – VPT) teikiamos informacijos spektras yra platus ir pakankamas.
- Teisminių ginčų pasireiškimas pirkimo procedūros metu vienas esminių procedūros trukmę apsprendžiančių veiksnių. 2011 m. birželio mėn. buvo priimti Civilinio proceso kodekso (CPK) pakeitimai numato, kad viešųjų pirkimų bylos turi būti išnagrinėtos per 6 d. Atsižvelgiant į didelį teismų užimtumą, lieka nemaža tikimybė, kad viešųjų pirkimų bylos nebus išnagrinėjamos per nustatytą terminą. Todėl siūloma pokyčius inicijuoti palaiapsniui, visų pirma įvertinus CPK pakeitimų pokyčius viešųjų pirkimų bylų nagrinėjimo trukmei.

Praktinis taikymas:

- ES fondų lėšų įtaka trukmei. Tendencija – ES fondų lėšomis finansuoti pirkimai trunka ilgiau nei ES lėšomis finansuojami pirkimai dėl ES lėšomis finansuotų pirkimų specifikos: vidutiniškai didesnės vertės, didesnė tarptautinių pirkimų dalis, dažniau sulaukiama ieškinių, pretenzijų, dažniau taikomas ekonominio naudingumo kriterijus, daugiau didesnės vertės darbų pirkimų, kurių trukmė yra ilgesnė, kt.
- ES administravimo sistema: griežtesnės kontrolės procedūros, užtrunka dokumentų suderinimas su agentūra, kreipimaisi į VPT ilgina bendrą procedūrų trukmę.
- Pagrindiniai veiksniai, apsprendžiantys pirkimo procedūros trukmę, yra pirkimo *procedūros rūšis* (tarptautinis / supaprastintas) bei *teisminių ginčų pasireiškimas* pirkimo procedūros metu. Atitinkamai

pasiūlymai orientuoti į lankstumo didinimą plačiau taikant supaprastintų pirkimų rūšį ir optimizuojant ginčų nagrinėjimo procesą.

- Kai kuriose ES šalyse supaprastintų pirkimų reguliavimas yra liberalesnis.

- Lyginant institucijų baimę suklysti su motyvacija pasiekti gerą galutinį rezultatą, matoma tendencija, kad dominuoja pirmasis veiksnys. Bendra tendencija – dominuoja mažiausios kainos kriterijus.

- Perkančioji organizacija (toliau – PO) susiduria su nepakankamos įsigytų objektų kokybės problema (prielaidos: mažiausios kainos kriterijaus dominavimas, „saugesni“ pirkimo būdai, orientacija į procedūrą vs. galutinį rezultatą, tinkamo pirkimo planavimo ir dokumentų parengimo užtikrinimas, kt.)

- Dažniausi pirkimo būdai: atviras konkursas, supaprastintas atviras konkursas, apklausa. ES paramos kontekste įgyvendinama eilė sudėtingų infrastruktūrinių projektų, kurie teoriškai turėtų skatinti lankstesnių ir todėl sudėtingiems pirkimams labiau tinkamų būdų taikymą.

Viešųjų pirkimų kontrolės sistema

- Viešųjų pirkimų kontrolės sistemą sudaro keletas lygmenų (VPT, įgyvendinančiosios institucijos, LR valstybės kontrolė). Atsižvelgiant į nurodytą institucijų, dalyvaujančių viešųjų pirkimų procedūrose ir ES paramos administravimo procedūrose, kompetencijas ir funkcijas, teoriškai jos yra suderintos, nes jų atliekami veiksmai nukreipti į kokybiškai skirtingus objektus. Tačiau minėtų institucijų atliekami veiksmai persidengia, o jų vykdomos funkcijos ne visada įgyvendinamos efektyviai.

- Keli kontrolės lygmenys sistemoje nėra blogai, nes kiekvienas kontrolės lygis tikrina skirtingus aspektus ir kontroliuoja kito lygmens kontrolių efektyvumą. Problema – kontroliuojančios institucijos skirtingai vertina viešųjų pirkimų taikymo praktiką (unifikuoto aiškinimo trūkumas). Be to, pastebima, kad dauguma viešuosius pirkimus kontroliuojančių institucijų vertina procedūrų atitikties užtikrinimą (pirkimo teisėtumą).

- Reglamentuojančiuose dokumentuose nėra iki galo aiškiai nurodyta įgyvendinančiųjų institucijų pareiga kreiptis išvados į VPT. Kreipimaisi į VPT ilgina kontrolės procedūrų trukmę, todėl siūloma aiškiau apibrėžti kreipimusi atvejus.

Viešųjų pirkimų kontrolės procedūros įgyvendinančiose institucijose:

- Įgyvendinančiųjų institucijų taikomi patikrų atrankos principai, proceso žingsniai, patikrų klausimai, tikrinami dokumentai labai skiriasi. Tiek įgyvendinančiųjų institucijų sistemos mastu, tiek bendrai viešųjų pirkimų kontrolę vykdančių institucijų mastu nėra suderinti „kritiniai patikros taškai“, kurie leistų optimizuoti kontrolės efektyvumą

- Nešnaudojamos galimybės visos sistemos mastu taikyti rizika grįstą požiūrį ir mažinti kontrolės kaštus.

Gebėjimai:

- PO gebėjimai skirtingi. Pastebima mažesniųjų, mažiau patyrusių PO išteklių ir patirties trūkumo problema viešųjų pirkimų srityje.

- Viena iš įgyvendinančiųjų institucijų projektų vadovų, kurie tikrina projektų viešuosius pirkimus, kompetencijų problemų – platus jų funkcijų spektras, reikalaujantis tiek vadybinių, tiek teisinių, tiek kartais inžinerinių, technologinių kompetencijų.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Atsižvelgiant į aukščiau pateiktas išvadas siūlomos tobulinimo kryptys:

- Teisinis reglamentavimas – pirkimo procedūrų supaprastinimas, lankstumo didinimas ir paspartinimas plačiau išnaudojant supaprastintus pirkimus (didinti mažos vertės pirkimų ribą – šiuo metu VPI nustatyta 10 000 Lt riba; pasiūlymai dėl pirkimų vertės skaičiavimo metodikos).

- Ginčų nagrinėjimo paspartinimo sprendimai (inicijuoti palaipsniui, visų pirma įvertinus CPK pakeitimų pokyčius viešųjų pirkimų bylų nagrinėjimo trukmei, tarp pasiūlymų pirkimo sutarties atidėjimo termino ir galimybės ginčyti PO sprendimus sudaryti pirkimo sutartis panaikinimas tam tikrais nurodytais atvejais, numatant tiekėjams tik galimybę reikalauti nuostolių atlyginimo; nepriklausomos ikiteisminio viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo institucijos įsteigimas).

- Įvairesnių pirkimo būdų ir ekonominio naudingumo kriterijaus taikymo praktikos skatinimas (parengtos metodinės priemonės PO, gerosios praktikos pavyzdžiai, praktikos skatinimas).

- Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir kontrolės praktikų unifikavimo viešuosius pirkimus kontroliuojančiose institucijose iniciatyvos (viešųjų pirkimų „kontrolės taškų“ suderinimas įgyvendinančiose institucijose, metodinio vadovavimo stiprinimas, patikrų lapų verifikavimas).

- Rizikos valdymu grįstų kontrolių aktyvesnis taikymas optimizuojant viešųjų pirkimų kontrolės kaštus (visoms institucijoms susitarti dėl rizikos valdymu grįsto modelio taikymo priimtino; sutarus dėl rizika grįsto kontrolės sistemos modelio, taikyti jį visa apimtimi (ne tik mažos vertės pirkimams)).
- Specializacijos didinimas vykdant viešuosius pirkimus sprendžiant PO gebėjimų problemą (CPO katalogo plėtimas, viešųjų pirkimų centralizavimas žinybiniu lygmeniu).
- Viešųjų pirkimų sistemos orientacija į galutinį viešojo pirkimo rezultatą (didinant PO motyvaciją įsigyti tinkamą galutinį rezultatą; mažinti PO baimę pažeisti viešųjų pirkimų reikalavimus).

Vertinimo rezultatai buvo pristatyti ir aptarti ne tik su ES struktūrinės paramos administruojančiomis institucijomis, bet ir viešųjų pirkimų politiką formuojančiomis bei įgyvendinančiomis institucijomis, projektų vykdytojais, kitomis suinteresuotomis institucijomis. Šio vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas leis ne tik efektyviau administruoti ES struktūrinės paramos lėšas, geriau suderinant ES struktūrinės paramos administravimo procedūras su viešųjų pirkimų procedūromis, bet ir prisidės prie viešųjų pirkimų politikos tobulinimo.

1.12. Jaunimo verslumą skatinančių priemonių vertinimas

Užsakovas: Lietuvos Respublikos finansų ministerija

Biudžetas: 120.395,00 Lt

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers“ kartu su VŠĮ „Verslo iniciatyva“, 2012 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimo efektyvumą, skatinant jaunimo verslumą.

Uždaviniai:

- nustatyti tęstinį jaunimo verslumo skatinimo priemonių tinkamumą besikeičiant socialinei ir ekonominei situacijai, teisės aktams;
- įvertinti jaunimo verslumo skatinimo priemonių įgyvendinimo efektyvumą, rezultatyvumą ir naudingumą.

Apimtis: veiksmų programų priemonės.

Naudoti metodai: tikslinių grupių diskusijos, interviu, turinio analizė, atvejų analizė, statistinė analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Nustatyta, kad jaunimo verslumas patenka į dviejų valstybės intervencijos sričių – jaunimo politikos ir verslumo politikos – sankirtą. Šiuo metu parengti strateginiai dokumentai minėtose srityse nėra tinkamai suderinti aiškiai nustatant jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo prioritetus ir tikslus. Formaliai atsakinga institucija (SADM) neturi praktinių įrankių daryti įtaką kitiems sistemos dalyviams. Dėl to esama lyderystės ir sistemingo planavimo trūkumo.
- Nėra tinkamai įgyvendinama jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo sistemos stebėseną ir operatyvinis koordinavimas. Formaliai atsakingos institucijos (planavimo lygmeniu – SADM, įgyvendinimo lygmeniu – JRD) neturi pakankamai išteklių atlikti joms pavestą stebėsenos funkciją, todėl vykdomos stebėsenos rezultatai nėra išsamūs ir nepasiekia kitų sistemoje veikiančių institucijų.
- Priemonių ir projektų tikslai ir rodikliai dažnai yra nustatyti nevertinant jų pasiekimo efektyvumo, t. y. nevertinami rodiklio pasiekimo kaštai.
- Esamos priemonės apima visą jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo ciklą, jos nėra pakankamai pritaikytos atskirų specifinių grupių poreikiams. Nustatyta gerosios praktikos projektų, finansuojamų ne ES SF lėšomis, pavyzdžių tiek Lietuvoje, tiek užsienio šalyse, kurie galėtų būti įtraukiami į ES SF finansuojamas priemones.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo rezultatai prisidės prie efektyvesnio ES struktūrinės paramos panaudojimo jaunimo verslumo skatinimo srityje. Įgyvendinus pasiūlytas rekomendacijas laukiamas rezultatas:

- tobulinant jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo sistemos administravimą bus optimaliau paskirstytos atsakomybės tarp institucijų, atsižvelgiant į jų išteklius ir praktines galimybes užtikrinti atsakomybių vykdymą;
- planuojant 2014–2020 m. programavimo laikotarpio veiksmų programas ir pasirenkant efektyviausias ir didžiausią naudą kuriančias jaunimo verslumą skatinančias priemones: bus tiksliau atsižvelgiama į specifinius tikslinės jaunimo grupės poreikius, bus pasinaudojama gerąja praktika bei atsižvelgiama į esamų priemonių tobulintinas sritis;
- nustatant kokybiškesnius ir tarpusavyje susietus priemonių atrankos ir stebėsenos rodiklius, kurie prisidės prie efektyvesnio priemonių įgyvendinimo ir kartu padės vykdyti centralizuotą jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo sistemos stebėseną;
- gerinant jaunimo verslumą skatinančių priemonių suderinamumą ir tęstinumą – tinkamai informuojant galutinius naudos gavėjus apie jaunimo verslumo skatinančių priemonių pasirinkimą ir prieinamumą leis tinkamai nukreipti priemonių dalyvius į kitas naujus poreikius atitinkančias priemones.

2. Administravimo sistemos vertinimai

2.1. Sanglaudos skatinimo veiksnių programos informavimo apie aplinką priemonių stebėsenos rodiklių skaičiavimo metodikos parengimas ir jų pradinės situacijos nustatymas

Užsakovas: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija

Biudžetas: 66.550,00 Lt

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: pagal analizės rezultatus parengti Sanglaudos skatinimo veiksnių programos priede numatytų informavimo apie aplinką priemonių VP3-1.4-AM-08-V „Visuomenės informavimo apie aplinką sistemos sukūrimas ir plėtra“ ir VP3-1.4-AM-09-K „Visuomenės informavimo ir švietimo apie aplinką priemonių įgyvendinimas“ rezultato rodiklių skaičiavimo metodiką bei nustatyti jų pradines reikšmes.

Uždaviniai:

- įvertinti šių priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių pradinę situaciją bei jų kiekybinę išraišką, atliekant kokybinį rodiklių efektyvumo ir rezultatyvumo tyrimą;
- parengti metodiką, kuria nustatoma šių priemonių įgyvendinimo rodiklių pradinė situacija bei jų pokyčiai.

Apimtis: Sanglaudos skatinimo veiksnių programos priemonės.

Naudoti metodai: Antrinių šaltinių analizė, interviu.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Atlikta paramos tikslų analizė, nustatyta, kokie pokyčiai turi būti fiksuojami stebėsenos rodikliais.
  - Parengti ir pagrįsti (pagrindinių ir papildomų) rodiklių apibrėžimai. Remiantis tikslų apibrėžimu pasiūlyti paramos tikslus atitinkantys rodiklių apibrėžimai.
  - Parengta rodiklių (pagrindinių ir papildomų) apskaičiavimo metodika.
- atlikta turimų duomenų analizė. Įvertinta ir aprašyta informavimo apie aplinką ir aplinkosaugos aktyvumo būklė Lietuvoje.
- Nustatyta rodiklių pradinė būklė ir siektinos reikšmės. Naudojant turimus duomenis apie informuotumo būklę Lietuvoje ir kitose ES šalyse nustatytas pradinis rodiklių lygis(2006 – 2009 m.) bei įvertintas pasirinktų siektinų reikšmių (iki 2015 m.) pagrįstumas.
  - Turimi duomenys taip pat panaudoti siūlant būdus ir priemones, kaip pagerinti informavimo ir švietimo veiklų efektyvumą.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Tyrimo rezultatai padės vykdyti kokybiškesnę numatytų rodiklių stebėseną ir išvengti stebėsenos problemų, su kuriomis buvo susiduriama praeitu paramos įsisavinimo laikotarpiu, t. y. sunkiai planuojamų reikšmių bei sudėtingos rodiklių interpretacijos. Remiantis tyrimo metu atlikta analize pateiktos dvi išvadų ir rekomendacijų grupės. Pirmojoje dalyje pateikiamos išvados, kaip turėtų būti matuojami rezultato rodikliai, ir pateikiamos su tuo susijusios rekomendacijos, kaip vykdyti stebėsenos procesą. Antrojoje dalyje pateikiamos iš turimų duomenų kylančios išvados apie priemonių įgyvendinimą bei rekomendacijos, kaip būtų galima pasiekti geresnių rezultatų.

2.2. Sanglaudos skatinimo veikslių programos (toliau – SSVP) 1 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimo rodiklio „Pritraukta privačių investicijų (mln. eurų)“ skaičiavimas

Užsakovas: Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija

Biudžetas: 19.900,00 Lt

Vertinimą atliko: UAB “Ekonominės konsultacijos ir tyrimai”, 2009 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: nustatyti SSVP 1 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimo rodiklio „Pritraukta privačių investicijų (mln. eurų)“ pradinę situaciją, siekiant užtikrinti kokybišką veikslių programos įgyvendinimo stebėseną.

Uždaviniai:

- sukurti Sanglaudos skatinimo veikslių programos 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ 2 uždavinio įgyvendinimo rodiklio „Pritraukta privačių investicijų (mln. eurų)“ (toliau – Rodiklis) skaičiavimo metodiką (toliau – Metodika), kuri padės nustatyti Rodiklio pradinę situaciją bei vertinti Rodiklio pokyčius;
- vadovaujantis sukurta Metodika nustatyti Rodiklio pradinę situaciją (2006 m. pabaigoje);
- parengti Sanglaudos skatinimo veikslių programos 1 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimo rodiklio „Pritraukta privačių investicijų (mln. eurų)“ vertinimo ataskaitą.

Apimtis: Sanglaudos skatinimo veikslių programos priemonės.

Naudoti metodai: Antrinių šaltinių analizė, interviu.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Įvertinta pradinė situacija – apskaičiuota privačių investicijų apimtis projektų įgyvendinimo vietovėse 2006 metais;
- Įvertinta pritrauktų privačių investicijų apimtis projektų įgyvendinimo vietovėse per vertinamąjį 2007-2015 m. laikotarpį.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Sukurta metodika leidžia apskaičiuoti privačių investicijų apimtį projekto įgyvendinimo vietovėse kiekvienais metais ir tokiu būdu stebėti Rodiklio pasiekimo lygį. Esant poreikiui, Metodika gali būti adaptuota pagal kitus bazinius metus ir kitą vertinamąjį laikotarpį. Rodiklio vertinimas turėtų būti atliekamas kiekvienais metais iki 2017 metų. Tyrimo metu bus surinkti duomenys apie pritrauktas privačias investicijas projektų įgyvendinimo vietovėse per 2007-2015 m. laikotarpį.

2.3. EAVP įgyvendinimo rodiklių transporto sektoriuje skaičiavimas

Užsakovas: Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija

Biudžetas: 89.250,00 Lt

Vertinimą atliko: Vilniaus Gedimino technikos universiteto Transporto institutas, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: nustatyti Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos Ekonomikos augimo veiksmų programos (toliau – EAVP) 4-ojo prioriteto „Esminė ekonominė infrastruktūra“ veiklų grupės „Transporto tinklas“ 2 ir 3 uždavinių bei 5-ojo prioriteto „Transeuropinių transporto tinklų plėtra“ 4 uždavinio įgyvendinimo rodiklių pradinės situacijas bei jų kiekybines išraiškas.

Uždaviniai:

- parengti EAVP 4-ojo prioriteto „Esminė ekonominė infrastruktūra“ veiklų grupės „Transporto tinklas“ 2 ir 3 uždavinių bei 5-ojo prioriteto „Transeuropinių transporto tinklų plėtra“ 4 uždavinio įgyvendinimo rodiklių skaičiavimo metodikas, tinkamas rodiklių pokyčiams skaičiuoti ir vertinti;

- įvertinti visas Susisiekimo ministerijos administruojamų priemonių įgyvendinimo rodiklių pradinės situacijas ir planuojamas pasiekti rodiklių reikšmes 2015 m.

Apimtis: Ekonomikos augimo veiksmų programos priemonės.

Naudoti metodai: Antrinių šaltinių analizė, interviu.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Sukurta EAVP įgyvendinimo rodiklių pradinių situacijų skaičiavimo metodika.

- Nustatyta EAVP įgyvendinimo rodiklių pradinė situacija (2006 m.), remiantis parengtomis metodikomis. Taip pat atliktas ir bandomasis tyrimas bei nustatytos kiekybinės rodiklių išraiškos (reikšmės) 2008 m.

- Įvertintos visų Susisiekimo ministerijos administruojamų priemonių EAVP rodiklių planuojamos pasiekti reikšmės iki 2015 m. Taip pat įvertinta ar sudarytos galimybės pasiekti visas Susisiekimo ministerijos administruojamų priemonių EAVP įgyvendinimo rodiklių planuojamas reikšmes iki 2015 m.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo rezultatai ir rekomendacijos padės užtikrinti kokybišką EAVP įgyvendinimo stebėseną. Remiantis atlikta analize pateiktos pradinės rodiklių reikšmės, kurios iki tol nebuvo nustatytos, pateikti pasiūlymai dėl planuojamų pasiekti rodiklių reikšmių iki 2015 m.

2.4. Europos investicijų banko paskolos administravimo sistemos vertinimas

Užsakovas: Lietuvos Respublikos finansų ministerija

Biudžetas: 0 Lt

Vertinimą atliko: VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ kartu su VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: siekti prisidėti prie tinkamo ir efektyvaus EIB nustatytų sąlygų integravimo į 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos administravimo sistemą.

Uždaviniai:

- įvertinti, ar su EIB paskolos lėšų priskyrimu projektams ir išmokų iš EIB gavimu susijusių sąlygų (tiek užtikrinant projektų bendrąjį finansavimą, tiek perskolinant paskolos lėšas) integravimas į 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos administravimo sistemą yra pakankamas;
- įvertinti EIB paskolos perskolinimo galimybes ir įtaką 2007–2013 m. laikotarpio ES struktūrinės paramos panaudojimo ir projektų įgyvendinimo efektyvumui;
- įvertinti, ar pakankamai išnaudojamos SFMIS galimybės administruojant EIB paskolą.

Apimtis: EIB paskolos administravimo sistema.

Naudoti metodai: Antrinių šaltinių analizė, interviu, apklausa, turinio analizė, ekspertų grupės pasitarimai, proceso analizė, rizikos analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Atlikus EIB paskolos administravimo sistemos atitikties sutarties su EIB nuostatomis vertinimą, nustatyta, kad sutarties reikalavimai yra integruoti į 2007–2013 m. laikotarpio struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemą: paskirtos atsakingos nacionalinės institucijos, apibrėžtos jų funkcijos ir atsakomybės, įvardintos finansavimą galinčios gauti įstaigos ir juridiniai asmenys (projektų vykdytojai), EIB paskolos lėšomis finansuojami projektai, aiškiai apibrėžtos netinkamos finansuoti EIB paskolos lėšomis projektų ir projektų komponentų kategorijos, SFMIS galimybės administruojant EIB paskolą išnaudojamos pakankamai efektyviai.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Remiantis atlikta analize pateiktos rekomendacijos dėl EIB paskolos administravimo sistemos optimizavimo, efektyvesnio EIB aplinkosauginių reikalavimų vykdymo, SFMIS funkcionalumo, susijusio su EIB paskolos administravimu, tobulinimo, bei įgyvendinančių institucijų darbuotojų kompetencijų kėlimo. Pasiūlytos rekomendacijos prisidės prie efektyvesnio EIB paskolos administravimo.

2.5. Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumo vertinimas

Užsakovas: LR vidaus reikalų ministerija

Biudžetas 80 000 Lt

Vertinimą atliko: UAB „BGI Consulting“, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: – tobulinti regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemą, taikomą 2007 – 2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu.

Uždaviniai:

- įvertinti regionų projektų planavimą ir atranką reglamentuojančių teisės aktų ir procedūrų, taikomų 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu, tinkamumą ir efektyvumą;
- įvertinti administravimo sistemą, užtikrinančią regionų projektų planavimą ir atranką 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu;

Apimtis: Vertinimo objektas yra regionų projektų planavimą ir atranką reglamentuojantys teisės aktai ir procedūros, taikomos 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu.

Naudoti metodai: teisės aktų analizė, su vertinimo objektu susijusių studijų ir kitų tyrimų analizė, interviu, apklausa.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Nustatyta, kad VRM, kaip regionines priemones koordinuojančios institucijos, vaidmuo, planuojant kitų ministerijų atsakomybėje esančias regionines priemones, yra ribotas. Planuojant ir įgyvendinant regionines priemones, stokojama VRM, kaip institucijos, atsakingos už nacionalinę regioninę politiką, horizontalaus koordinavimo. VRM funkcijų, koordinuojant regionines priemones, neapibrėžtumas išlieka ir VRM vidaus dokumentuose (departamento bei skyriaus nuostatuose, procedūrų vadove). Minėtuose dokumentuose taip pat faktiškai neatskiriamos VRM kaip tarpinės institucijos ir regioninių priemonių koordinatoriaus funkcijos.

- Regionų savarankiškumas planuojant struktūrines investicijas yra apribotas iš anksto tarpinių institucijų nustatytų ir patvirtintų investavimo kryptų ir apimčių. Didesnį regionų indėlį planuojant struktūrinės paramos investavimo kryptis galėtų sustiprinti plačiau įgyvendinamas partnerystės principas. Neformali partnerystė turėtų būti plėtojama tiek programavimo, tiek ir prioritetų bei priemonių planavimo etape.

- Regionų subjektų, dalyvaujančių regionų atrankos sistemoje, koordinavimui trūksta nuoseklumo. Tai labiausiai susiję su administravimo proceso koordinavimu. Viena iš šiuo metu pastebimų problemų – sekretoriatų veikla, jų teikiamos konsultacijos projektinių pasiūlymų rengimo ir apibendrinimo metu faktiškai nekoordinuojamos tarpusavyje.

- Regionų projektų atrankos tvarkos aprašo nuostatos dėl projektinių pasiūlymų apibendrinimo regiono plėtros tarybų sekretoriatuose nėra pakankamai aiškios. Nors kiekvienas regionas patvirtina tvarką, koku būdu turi būti tikrinami projektiniai pasiūlymai, tačiau pažymėtina, kad sekretoriatai susiduria su neaiškumu, kiek detalai ir giliai jie turi tikrinti projektinius pasiūlymus jų apibendrinimo metu.

- Regionų plėtros tarybų vykdoma projektų atranka grįsta konsensuso principu ir balsavimo procedūra. Regionų plėtros tarybos pačios pasirenka, kokius atrankos instrumentus ir procedūras naudoti, kad atrinktų regionui naudingiausius projektus, ir šias procedūras pasitvirtina regiono tvarkose ir aprašuose. Praktika tarp skirtingų regionų ženkliai skiriasi. Dalis regionų taiko aiškiai apibrėžtus kiekybinius projektų naudingumo nustatymo metodus, kiti labiau linkę dėl projektų naudą spręsti taikant kokybinius atrankos metodus. Ši skirtinga regionuose taikoma projektų atrankos praktika yra vienas svarbesnių regionų savarankiškumo požymių ir iš dalies realizuoja subsidarumo principą projektų atrankos sistemoje.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu buvo pasiūlytos rekomendacijos dėl regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos tobulinimo:

- siekiant platesnio subsidarumo principo taikymo ir glaudesnės sanglaudos politikos sąsajos su nacionaline regionine politika, VRM rekomenduojama užimti pro-aktyvią poziciją, planuojant regionines priemones atskirose tarpinėse institucijose;

- rekomenduojama programavimo etape, ypač rengiant regioninių prioritetų/priemonių aprašus, įtraukti regionų ir savivaldos lygmens atstovus, neapsiribojant asocijuotų organizacijų įtraukimu;
- rekomenduojama tobulinti Regionų projektų atrankos tvarkos aprašą, patikslinant regionų projektų sąrašo keitimo ir tikslinimo atvejus ir sumažinant procedūrų interpretavimo galimybes;
- tikslinga detalizuoti VRM kaip koordinatoriaus santykį su kitais sistemos dalyviais: ministerijomis, atsakingomis už regioninių priemonių įgyvendinimą, įgyvendinančiosiomis institucijomis, regionų plėtros tarybomis;
- skatinti regionų bendradarbiavimą ir keitimąsi patirtimi dėl skirtinguose regionuose taikomų tvarkų atrenkant projektus. Atsižvelgiant į tai, kad visi regionai įgyvendina tas pačias priemones pagal tas pačias veiksmų programas, bet kokia informacija nuo pat finansavimo aprašo patvirtinimo turėtų būti vienoda ir suderinta. Tam būtinas vieningas informacijos koordinavimas ir perdavimas visiems regionų projektų atrankos sistemos dalyviams;
- skatinti ministerijas ir (ar) kitas tarpines institucijas plačiau įgyvendinti partnerystės su regionų atstovais principą;
- rekomenduojama organizacijų žmogiškuosius išteklius planuoti šakinių kompetencijų, žinių ir praktinės patirties konkrečiose ūkio srityse pagrindu, administracinius gebėjimus stiprinant bendrųjų mokymų pagalba;
- parengti VRM vykdomos koordinavimo funkcijos (pagal LRV nutarimo dėl atsakomybės ir funkcijų pasiskirstymo 3.2 punktą) įgyvendinimo vidaus organizavimo modelį. Modelyje turėtų būti detalizuota, konkretnės koordinavimo funkcijos, darbo organizavimo aprašymas, santykiai su kitais regionų projektų planavimo ir atrankos sistemos dalyviais;
- stiprinti regioninį strateginį planavimą, kad regiono plėtros planai ir savivaldybių plėtros planai realiai atspindėtų regiono poreikius, o jų parengtumo laipsnis ir kokybė būtų pakankama formuojant nacionalinio strateginio planavimo dokumentus.

2.6. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto įgyvendinimo rodiklių skaičiavimas

Užsakovas: LR vidaus reikalų ministerija

Biudžetas 149 454 Lt

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“, 2009 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: parengti Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ **1 uždavinio** „Tobulinti žmogiškųjų išteklių valdymą bei stiprinti administracinius gebėjimus valstybės tarnyboje“ priemonių, skirtų kvalifikacijos valstybės tarnyboje tobulinimui, įgyvendinimo rodiklių (toliau – ŽIPVP 4 prioriteto 1 uždavinio įgyvendinimo rodikliai), **2 uždavinio** „Gerinti veiklos valdymą, geriau įgyvendinti ES politikas, tobulinti viešojo administravimo struktūrą“ priemonės „Veiklos valdymo tobulinimas“ rezultato rodiklio „Valstybės išlaidų, kurias apima veiklos valdymo sistemos visose 13 ministerijų, (toliau – ŽIPVP 4 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimo rodiklis) ir **3 uždavinio** „Gerinti ekonominės veiklos reglamentavimą, paslaugų teikimą gyventojams ir verslui“ priemonės „Viešųjų paslaugų kokybės iniciatyvos“ rezultato rodiklio „Valstybės ir savivaldybių išlaidų, kurias apima kokybės vadybos sistemos, dalis (proc.)“ (toliau – ŽIPVP 4 prioriteto 3 uždavinio įgyvendinimo rodiklis) skaičiavimo metodiką ir nustatyti pradines rodiklių reikšmes.

Uždaviniai:

- nustatyti pradines rodiklių reikšmes;
- parengti rodiklių skaičiavimo metodiką;
- išanalizuoti kvalifikacijos tobulinimo sistemų, skirtų valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems viešojo administravimo sektoriuje Europos Sąjungos valstybėse pavyzdžius;
- pateikti mokymų kokybės užtikrinimo ir įvertinimo rekomendacijas;
- pateikti rodiklių pasiekimo prognozes.

Apimtis: Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioritetas ir jo stebėsenos sistema.

Naudoti metodai: teisės aktų analizė, interviu, apklausos.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Dėl ŽIPVP 4 prioriteto 1 uždavinio įgyvendinimo rodiklių:

- nustatyta, jog mokymo sėkmingumą veikia tinkamas mokymų planavimas, dalyvių parengimas praktiškai taikyti žinias ir parama darbovietėje darbuotojui po mokymų taikant žinias. Mokymai turi būti susieti su konkrečiais žinių poreikiais asmens darbe. Žinių pritaikymui po mokymų reikšmingas vadovo vaidmuo;
- užtikrinant mokymų kokybę turi būti skirtas didelis dėmesys tinkamam mokymų suplanavimui, parinkimui, mokymų paskyrimui konkrečioms mokymų dalyviams. Mokymai turi būti parenkami apibrėžus organizacijos siekiamus uždavinius, nustačius, kokių kompetencijų reikia šiems uždaviniams įgyvendinti ir įvertinus darbuotojų kompetencijas numatytų tikslų atžvilgiu;
- rekomenduojama sieti mokymus su kompetencijų vadybos sistema, mokymuose taikyti įvairius metodus, daugiau dėmesio turi būti skiriama mokymų naudai įvertinimui.

Dėl ŽIPVP 4 prioriteto 2 uždavinio rezultato rodiklio:

- nustatyta, kad šio rodiklio reikšmė 2006 m. sudarė 39 proc. 2009 metų laikotarpyje valstybės išlaidų, kurias apima veiklos valdymo sistemos visose 14 ministerijų;
- atsižvelgiant į siektinas rezultato rodiklio reikšmes (48 proc. (be dotacijų savivaldybėms iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, 2006 metų duomenimis)), matyti, kad dabartiniais skaičiavimais ir prognozėmis, esant ministerijų suplanuotiems ir nurodytiems veiklos valdymo sistemos tobulinimo tempams minėtas rodiklis nebus pasiektas.

Dėl ŽIPVP 4 prioriteto 3 uždavinio rezultato rodiklio:

- 2006 m. šio rodiklio bazinis dydis, t.y. valstybės ir savivaldybių išlaidos kokybės vadybos sistemoms sudarė 3,2 proc. bendro valstybės ir savivaldybių biudžeto;
- Prognozuojama, kad 2015 m. šis rodiklis, t.y. valstybės ir savivaldybių išlaidos, kokybės vadybos sistemoms sudarys 21,4 proc. viso valstybės ir savivaldybių biudžeto. Vertinimo rezultatai rodo, kad prognozuojamos 3 uždavinio rodiklio reikšmės 2015 m. yra arti siektinos reikšmės (nuo valstybės ir

savivaldybių biudžeto 21,4 proc.; nuo valstybės biudžeto 20 proc. ir nuo savivaldybių biudžeto 23,8 proc.). Tikėtina, kad laikotarpio pabaigoje rodikliai bus pasiekti ar net viršyti.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Rekomenduojama pagal vertinime pateiktą metodiką ŽIPVP 4 prioriteto 2 uždavinio priemonės „Veiklos valdymo tobulinimas“ rezultato rodiklio vertinimą atlikti kas antri metai. Kitais laikotarpiais 3 uždavinio rodiklio vertinimą supaprastinti. Atliktas tyrimas buvo reikalingas esamos situacijos įvertinimui ir rodiklio bazinio dydžio nustatymui, kadangi šios informacijos kitu būdu nebuvo galima surinkti. Vertinant 2009-2015 laikotarpį, rekomenduojama duomenis gauti užklauso būdu iš dviejų šaltinių – finansiniai duomenys gaunami iš LR Finansų ministerijos ir duomenys apie įdiegtus kokybės valdymo sistemų instrumentus iš Europos socialinio fondo agentūros. Rodiklio reikšmių fiksavimas gali būti vykdomas rečiau, nei kas metai.

Nustatytos pradinės ŽIPVP 4 prioriteto 1, 2 ir 3 uždavinių įgyvendinimo rodiklių pradinės reikšmės, parengta jų skaičiavimo metodika, pateiktos rodiklių pasiekimo prognozės užtikrins tinkamą ŽIPVP 4 prioriteto įgyvendinimo stebėseną.

2.7. Pagal 2007-2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją įgyvendinamų veiksmų programų einamojo stebėsenos rodiklių tinkamumo vertinimo

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas 227 500 Lt

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti 2007 - 2013 m. veiksmų programų ir priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių naudojimą, įvertinant, ar nustatyti stebėsenos rodikliai yra tinkami ir pakankami Strategijoje ir veiksmų programose bei jų prieduose nustatytų tikslų ir uždavinių pasiekimui matuoti.

Uždaviniai:

- įvertinti veiksmų programų įgyvendinimo stebėsenos rodiklių tinkamumą ir pakankamumą Strategijos ir veiksmų programų tikslų ir uždavinių pasiekimui matuoti bei veiksmų programų prioritetus įgyvendinančių priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių tinkamumą priemonių ir veiksmų programų tikslų ir uždavinių pasiekimui matuoti;

- įvertinti veiksmų programose ir veiksmų programų prioritetus įgyvendinančiose priemonėse nustatytų stebėsenos rodiklių suderinamumą.

Apimtis: Vertinimo *objektas* apima visų tipų ir lygių veiksmų programų ir priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklius bei jų sistemą.

Naudoti metodai: interviu programa su tarpinių institucijų atstovais, ekspertų panelės, nuosekli aktualių pirminių ir antrinių šaltinių analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Stebėsenos rodiklių tinkamumo vertinimo rezultatai:

- Vadovaujantis SMART metodika, veiksmų programose ir jų prieduose numatyti stebėsenos rodikliai yra ne visada aiškiai susieti su tikslais/ uždaviniais, kurių įgyvendinimą jie matuoja. Stebėsenos rodiklių, kurie neatitinka priemonių tikslų/ programų uždavinių apimtis siekia apytiksliai 6 proc. rodiklių. Neretai stebėsenos rodiklių ir jų aprašymų kokybė yra nepakankama: pvz., rodiklis nenurodo konkretaus siektino rezultato, apskaičiuojant rodiklių reikšmes naudojami nepatikimi duomenys ar rodiklių apskaičiavimo metodikos, kt.

- Pagrindinės problemos, susijusios su rodiklių specifiškumu arba atitikimu paramos tikslams/ uždaviniams, išmatuojamumu, patikimumu ir pasiekimo tikimybe - rodikliais matuojami produktai ar paslaugos, teikiami netinkamai tikslinei grupei; rodikliais išreiškiami pasiekti rezultatai, kurie neturi įtakos priemonės tikslų/ programos uždavinių įgyvendinimui; rodiklių apskaičiavimo metodikos neatitinka jų apibrėžimo; rodiklių reikšmių skaičiavimo netinkamu lygiu praktika (pvz., poveikio rodiklių skaičiavimas projektų lygiu); apytiksliai 88 proc. rodiklių įvertinti kaip nepatikimi arba iš dalies patikimi.

Stebėsenos rodiklių sistemos tinkamumo vertinimo rezultatai:

- Pastebėtas priežastinės teorijos, kuria būtų pagrįsta paramos tikslų – uždavinių hierarchija, trūkumas ir, atitinkamai, aiškių loginių ryšių tarp skirtingo lygio ir turinio rodiklių trūkumas. Bendras stebėsenos rodiklių skaičius yra tinkamas. Analizuojant stebėsenos rodiklių tinkamumą ir pakankamumą, nustatytos ir tam tikros trūkstamos stebėsenos sritys bei intervencijos poveikio matavimo lygių nepakankamumas.

- Stebėsenos rodiklių paskirtis yra nepakankamai subalansuota. Pagrindinė veiksmų programų įgyvendinimo stebėsenos rodiklių paskirtis yra išorinis atsiskaitymas Europos Komisijai, tuo tarpu stebėsenos duomenų naudojimas vidinėms reikmėms (pvz., programų turiniui ir valdymui tobulinti, atsiskaityti visuomenei, aukščiausios valdžios institucijoms, mokytis ir dalintis gerąja praktika, kt.) yra nepakankamas.

- Esamoje rodiklių sistemoje dominuoja kiekybiniai rodikliai (rodikliai, apskaičiuojami naudojant institucijų žinybinius, informacinėse sistemose kaupiamus, apskaitos duomenis), reikalinga tobulinti pusiausvyrą tarp kiekybinių ir kokybinių rodiklių (rodiklių, apskaičiuojamų, remiantis tyrimais, apklausomis, kt.). Būtų naudinga padidinti rodiklių, matuojančių kainą, kokybę, produkto/ paslaugos sukūrimo laikotarpį, vietą ir pan., apimtis rodiklių, išreiškiančių kiekį, atžvilgiu.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo ataskaitoje pateiktos tokios rekomendacijos:

- tobulinti stebėsenos rodiklių aprašymus;
- geriau aprašyti ir suderinti pagrindinių rodiklių apibrėžimus bei praktinius jų apskaičiavimo būdus tarp institucijų, parengiant bendrus jų apskaičiavimo metodinius dokumentus;
- stebėsenos duomenų panaudojimo vidinėms reikmėms, jų funkcionalumo didinimo tikslais stebėsenos rodiklių sistemoje tikslinga išplėsti tokias stebėsenos sritis: vartotojų patenkinimo bei paslaugų kokybės, išlaidų efektyvumo horizontalių prioritetų įgyvendinimo stebėseną;
- nustatyti aiškias veiksmų programų rodiklių ir jų reikšmių keitimo sąlygas;
- stiprinti stebėsenos duomenų analizės pajėgumus institucijose;
- 2014-2020 m. programavimo laikotarpiui įvesti naują rodiklių sistemą su produkto, rezultato ir poveikio rodikliais, geresniu produkto ir indėlio rodiklių atskyrimu, stebėsenos rodiklius formuoti pagal intervencijų logiką.

Vertinimo rekomendacijos leis patobulinti 2007-2013 m. veiksmų programų stebėsenos rodiklių sistemą ir bus panaudotos ruošiant 2014-2020 m. programavimo laikotarpio ES struktūrinės paramos įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistemą.

2.8. Informavimo apie Europos Sąjungos struktūrinę paramą ir jos viešinimo vertinimas.

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 120 758 Lt

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers“, 2012 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti informavimo apie ES struktūrinę paramą ir jos viešinimo administravimo sistemą, atliekant informavimo apie ES struktūrinę paramą ir jos viešinimo administravimo sistemų analizę bei pateikiant rekomendacijas dėl optimaliausio viešinimo ir informavimo proceso organizavimo 2014-2020 m. laikotarpiu.

Uždaviniai:

- įvertinti 2007-2013 m. informavimo apie ES struktūrinę paramą ir jos viešinimo administravimo sistemos tinkamumą ir efektyvumą šiais aspektais: instituciniu, procedūrų, viešinimo ir informavimo veiklų įgyvendinimo bei priežiūros;

- atlikti 2004-2006 ir 2007-2013 m. laikotarpių informavimo apie ES struktūrinę paramą ir jos viešinimo administravimo sistemų palyginamąją analizę.

Apimtis: 2004-2006 ir 2007-2013 m. informavimo apie ES struktūrinę paramą ir jos viešinimo administravimo sistemos: atsakingos institucijos ir jų vykdomos viešinimo ir informavimo veiklos, šią veiklą reglamentuojantys teisiniai ir metodiniai dokumentai.

Naudoti metodai: fokusuotos grupės diskusija, interviu, turinio analizė, procedūrų praktinio taikymo inspektavimas, sugretinimas, ribinio naudingumo analizė, ekspertinis vertinimas, kiekybinių ir kokybinių efektyvumo rodiklių analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Atlikto vertinimo pagrindu buvo suformuluotos šios pagrindinės išvados:

Viešinimo ir informavimo sistema

- Funkcijos, atsakomybės, koordinavimas. 2007-2013 m. paramos programavimo periodu buvo padaryta daug teigiamų žingsnių gerinant veiklos koordinavimą ir didinant veiklos kryptingumą. Programavimo laikotarpiu planavimo ir veiklų derinimo praktika taip pat kito: keitėsi planų formos, ketvirtinių planų derinimas, kito vertikalios suderinimo praktika. Nėra aiškiai apspręstos institucijų atsakomybės: dokumentų tvirtinimas institucijų lygmenyje, konkretūs Informavimo koordinavimo grupės ir vadovaujančiosios, tarpinių ir įgyvendinančiųjų institucijų sprendimų priėmimo atvejai.

- Bendradarbiavimas. Nepakankamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas, santykinai retos bendros viešinimo priemonės, kurios vykdomos bendrai kelių institucijų. Bendradarbiavimas turėtų būti stiprinamas taikant formalius ir neformalius būdus.

- Priežiūra. Nustatyta, kad nėra aiškiai apibrėžti viešinimo ir informavimo priežiūros vykdymo procesai ir priežiūros lygiai. Planavimo dokumentai nepakankamai užtikrina priežiūros vykdymą, kadangi nesusieti planuojami ir pasiekti rezultatai.

- Projektų priežiūra. Projektų vykdytojų vykdomos veiklos dažnai yra standartinės ir jų rezultatai dažnai yra šabloniniai, nėra iki galo išnaudojamos projektų viešinimo galimybės. Prielaidos: i) projektų vykdytojams trūksta gebėjimų tinkamai susiplanuoti ir įgyvendinti viešinimo priemones ii) motyvacijos stoka (viešinimas nėra pagrindinė projektų veikla).

- Socialiniai-ekonominiai partneriai. Šiuo metu socialiniai-ekonominiai partneriai nėra įtraukti nei į vadovaujančiosios, nei į tarpinių, nei į įgyvendinančiųjų institucijų veiklas, pagrindinė įtraukimo forma yra dalyvavimas Stebėsenos komiteto veikloje.

Viešinimo veiklos, priemonės ir kanalai

- Viešinimo veiklų planavimas. Planavimo dokumentų detalumas nėra pakankamas, kad užtikrintų sąsajas tarp tikslų, uždavinių, priemonių, kanalų ir siekiamus rezultatų.

- Veiklos vertinimas. Veiklos planavimas turi būti grindžiamas veiklos efektyvumo tyrimų rezultatais. Dabar metiniuose institucijų planuose didžioji dalis įvardintų siekiamų rezultatų atspindi tik planuojamą veiklą (pvz., surengtas tam tikras skaičius renginių), o ne siekiamą poveikį (pvz., naudos suvokimo padidėjimas pasirinktoje tikslinėje grupėje). Šiuo metu vadovaujančiosios institucijos atliekami tyrimai užtikrina galimybes identifikuoti bendras sistemos tobulinimo kryptis, tačiau gaunami rezultatai

neleidžia įvertinti atskirų institucijų atliekamų veiklų efektyvumo. Viešinimo strategija. Ne visų viešinimo tikslų siekimo strategija buvo efektyvi tiek vadovaujančios, tiek tarpinių ir įgyvendinančių institucijų lygmenyse. Pagrindiniai nustatyti trūkumai buvo šie:

nepakankamai konkrečiai apibrėžtas komunikacijos adresatas. Dauguma planuose numatytų viešinimo priemonių ir kanalų yra adresuojami masinei auditorijai;

kiekybiškai neproporcinga komunikacija su skirtingomis tikslinėmis grupėmis – efektyviausiai buvo informuojama plačioji visuomenė, tačiau pasigesta priemonių socialiniams ekonominiams partneriams, žiniasklaidai ir kitiems visuomenės nuomonės formuotojams;

poreikis koreguoti pačią viešinimo strategiją, kadangi nuo informavimo ir žinomumo tikslų yra pereinama prie auditorijos nuomonę formuojančių tikslų.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu nustatytos pagrindinės problemos, pateikta išsami analizė, gerosios praktikos pavyzdžiai ir rekomendacijos dėl optimaliausio viešinimo ir informavimo proceso organizavimo 2014-2020 m. laikotarpiu. Šių rekomendacijų įgyvendinimas leis geriau pasirengti naujam programavimo laikotarpiui.

2.9. Valstybės projektų planavimo, taikomo įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas ir planuojant ES lėšas, tinkamumo ir efektyvumo vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 200 800 Lt

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti valstybės projektų planavimo taikymą įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas ir planuojant bei įsisavinant ES lėšas.

Uždaviniai:

- įvertinti esamos strateginio planavimo sistemos efektyvumą detalai išanalizuojant valstybės projektų planavimą;
- įvertinti, kaip valstybės projektų planavimas, taikomas įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas, veikia ES struktūrinės paramos panaudojimo efektyvumą

Apimtis: Lietuvos strateginio planavimo sistema, valstybės projektų planavimo sistema ir 2007–2013 m. veiksmų programų priemonės, kurioms taikomas valstybės projektų planavimas.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių šaltinių analizė, interviu, apklausos, stiprybių, silpnybių, galimybių, grėsmių (SSGG) analizė, sugretinimas, gerosios praktikos pavyzdžių nustatymas, atvejo studijos, fokusuota grupinė diskusija.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Lietuvos strateginio planavimo sistema turi logišką strateginių dokumentų struktūrą, ji iš dalies integruota į valstybės biudžeto procesą, tačiau efektyvų strateginio planavimo sistemos veikimą riboja didelis strateginių dokumentų ir vertinimo kriterijų skaičius, jų persidengimas ir kokybės stoka, nepakankamas suderinamumas su finansiniais šaltiniais.

- Kitose ES šalyse plačiai taikomas valstybės projektų planavimas Lietuvoje yra tinkamai reglamentuotas, tačiau dėl strateginių dokumentų kokybės stokos ir politikos įgyvendinimo agentūrų trūkumo, valstybės projektų planavimas ne visada yra tinkamiausias ir efektyviausias būdas ES struktūrinės paramos lėšoms paskirstyti.

- Valstybės projektų planavimas buvo tinkamai pasirinktas ŽIPVP 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ priemonių projektams atrinkti, tačiau dėl kokybiškų strateginių dokumentų ir politikos įgyvendinimo agentūrų stokos projektus planuojant „iš apačios“ buvo susidurta su tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir koordinavimo trūkumu bei rizika, kad dalis ES struktūrinės paramos lėšų bus panaudota neefektyviai.

- LR finansų ministerijos koordinuojamas vertinimo priemonių (projektų) planavimas yra gerai reglamentuotas ir pakankamai lankstus, tačiau tarpinių institucijų aktyvumas planavimo procese yra skirtingas, todėl Finansų ministerija dažnai imasi aktyvesnio vaidmens vertinimo projektų inicijavimo, planavimo ir įgyvendinimo procese planuodama daugiau teminių vertinimų ar imdamasi vykdyti vertinimus, už kurių įgyvendinimą potencialiai galėtų būti atsakingos kitos institucijos.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu nustatytos pagrindinės problemos, pateikta analizė ir rekomendacijos, kurios naudingos tobulinant valstybės projektų planavimą. Rekomendacijos ir joms įgyvendinti pasiūlytos priemonės yra tiek strateginio pobūdžio, pvz. dėl strateginio planavimo dokumentų kokybės didinimo, tiek ir administracinio bei techninio pobūdžio, pvz. papildyti ir patikslinti metodinius dokumentus, inicijuoti valstybės tarnautojų mokymus ir kt.

2.10. 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos specialiųjų atrankos kriterijų vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 171 578 Lt

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers“, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: atsižvelgiant į veiksmų programų prioritetų (priemonių) tikslus įvertinti 2007–2013 m. veiksmų programų specialiųjų projektų atrankos kriterijų (SPAK) tinkamumą ir pakankamumą, pateikti rekomendacijas bei metodines tobulinimo priemones.

Uždaviniai:

- atsižvelgiant į finansuojamas sritis detalai įvertinti Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programoje (ŽIPVP) priemonių SPAK tinkamumą ir identifikuoti gerosios praktikos pavyzdžius;
- atsižvelgiant į finansuojamas sritis įvertinti pasirinktų kitų veiksmų programų priemonių SPAK tinkamumą ir identifikuoti gerosios praktikos pavyzdžius;
- pateikti pasiūlymus dėl atrankos kriterijų sistemos supaprastinamo galimybių;
- pasiūlyti SPAK kriterijų rengimo metodiką ir pateikti pasiūlymų dėl jų tinkamumo / pakankamumo įvertinimo.

Apimtis: ŽIPVP naudojami priemonių specialieji atrankos (prioritetiniai) kriterijai. Taip pat kitų veiksmų programų specialieji atrankos kriterijai (pasirenkant iš kiekvieno prioriteto bent po vieną priemonę, kurioje taikomi prioritetiniai atrankos kriterijai.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių šaltinių analizė, priešasties ir pasekmės loginis modelis, interviu, apklausa, ES šalių gerosios praktikos analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Tikslinga tobulinti SPAK nustatymo ir planavimo procesus, SPAK komunikavimą, pristatymą vertintojams, taip pat nustatyti SPAK kokybiškumo ir pakankamumo parametrus, kurių naudojimas padėtų užtikrinti efektyvų veiksmų programų įgyvendinimą. Atsižvelgiant į atlikto vertinimo rezultatus, kartu su šia vertinimo ataskaita pateikiamoje 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos specialiųjų prioritetinių atrankos kriterijų nustatymo ir jų tinkamumo / pakankamumo vertinimo metodikoje yra nustatyti trejopi objekto prasme SPAK kokybiškumo ir pakankamumo reikalavimai:

- SPAK nustatymo proceso reikalavimai, nes proceso organizavimas, eiga ir ypatumai tiesiogiai veikia galutinį rezultatą – SPAK rinkinį;
- Individualaus SPAK reikalavimai – kiekvienam SPAK vienetui keliami reikalavimai. Kiekvienas SPAK turėtų atitikti vientisumo, aiškumo, papildomumo, apskaičiuojamumo, orientacijos į projektą metakriterijus;
- SPAK rinkinio reikalavimai – SPAK sistemai, visumai keliami reikalavimai;
- Universalieji SPAK – siekiant paskatinti horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimą Lietuvoje ir suformuoti projektų efektyvumo vertinimo praktiką, nustatyti šie universalieji SPAK: kaštų ir naudos SPAK; horizontaliųjų prioritetų SPAK;
- Specifiniai SPAK – siekiant užtikrinti, kad finansavimas bus skiriamas projektams, labiausiai orientuotiems į konkrečios veiksmų programos prioritetus ir maksimaliai atitinkantiems priemonės paskirtį, nustatyti šie specifiniai SPAK: VP programų / prioritetų kryptių SPAK; priemonės SPAK.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu buvo parengta Europos Sąjungos struktūrinės paramos specialiųjų prioritetinių atrankos kriterijų nustatymo ir jų tinkamumo / pakankamumo vertinimo metodika, kurioje nustatyti SPAK kokybiškumo ir pakankamumo reikalavimai, taip pat pateiktos 2 grupės rekomendacijų: 1) rekomendacijos SPAV procesui tobulinti ir 2) rekomendacijos SPAK kokybei gerinti. Šio vertinimo rezultatų panaudojimas leis parengti kokybiškesnius SPAK ir patobulinti SPAK procesą.

2.11. 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos finansavimo takoskyrų vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas 221 127 Lt

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers“, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti veiksmų programų įgyvendinimą, įvertinant esamas ir nustatant papildomas finansavimo takoskyras tarp ES fondų, nacionalinių finansavimo šaltinių, veiksmų programų prioritetų ir priemonių.

Uždaviniai:

- įvertinti esamas ir nustatyti papildomas finansavimo takoskyras tarp ES fondų, kitų finansinių priemonių, susijusių su ES fondų finansuojamomis sritimis, nacionalinių finansavimo šaltinių, veiksmų programų prioritetų ir priemonių;
- įvertinti finansavimo takoskyrų nustatymo ir stebėsenos sistemą, nustatyti jos silpnąsias vietas bei pateikti tobulinimo rekomendacijas;
- įvertinti atsakingų institucijų atliekamas dvigubo finansavimo prevencijos ir kontrolės procedūras bei pateikti rekomendacijas jas tobulinti.

Apimtis: finansavimo takoskyrų ir šiuo metu veikiančios dvigubo finansavimo prevencijos ir kontrolės sistemos vertinimą.

Naudoti metodai: finansavimo takoskyrų pakankamumo ir tinkamumo vertinimo modelis, pirminių antrinių šaltinių analizė, atvejo analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Išskirtos keturios pagrindinės sritys, kuriose dėl jų specifikos ir/ar dėl nepakankamo atskyrimo identifikuota didžiausia priemonių persidengimo rizika: moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra, viešasis administravimas, švietimas, techninė parama.
- Identifikuoti svarbiausi veiksniai neleidžiantys visiškai panaikinti dvigubo finansavimo rizikos priemonių, veiklų ar išlaidų tipų lygmenyje: detalumo apribojimai, t.y. neįmanoma detaliai ir pakankamai smulkiai aprašyti visų skirtingose priemonėse finansuojamų išlaidų tipų, projekcinio finansavimo specifiška, t.y. vykdant projektus, finansuojančius skirtingas sritis, netiesioginės projektų išlaidos išlieka vienodos daugumoje projektų.
- Nustatyta, jog 2007–2013 m. veiksmų programose ir jų prieduose nustatytos takoskyros kartu su veikiančia finansavimo takoskyrų nustatymo ir stebėsenos sistema iš esmės užtikrina pirminę dvigubo finansavimo prevenciją.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu buvo sudarytas priemonių, kurioms būdinga didžiausia persidengimo rizika, sąrašas, patikslintas ir papildytas įvairių finansavimo šaltinių, susijusių su ES fondų finansuojamomis sritimis, sąrašas ir pateiktos rekomendacijos:

- dėl finansavimo šaltinių sąrašo;
- dėl finansavimo takoskyrų sisteminimo;
- dėl finansavimo takoskyrų stebėsenos;
- dėl tarpinstitucinio bendradarbiavimo skatinimo.

Šių rekomendacijų įgyvendinimas leis aiškiau apibrėžti finansavimo takoskyras tarp ES fondų, nacionalinių finansavimo šaltinių, veiksmų programų prioritetų bei priemonių ir sumažinti dvigubo finansavimo riziką.

2.12. ES fondų lėšų, skirtų 2007–2013 m. veiksmų programoms įgyvendinti, panaudojimo vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 149 858.5Lt

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers“, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: išanalizuoti ES struktūrinės paramos lėšų įsisavinimo spartą, jos dinamiką ir tendencijas, esamas rizikas bei numatyti galimas priemones spartos užtikrinimui.

Uždaviniai:

- sukurti ES struktūrinės paramos deklaravimo EK modelį naudojantis informacija gauta iš ES struktūrinės paramos kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos (toliau – SFMIS) duomenų bazės pagal atskirus prioritetus ir tarpines institucijas, išskiriant planavimo ir konkursines priemones;
- naudojantis sukurtu modeliu, įvertinti kokios ES struktūrinės paramos deklaravimo apimtys gali būti prognozuojamos likusiems 2007-2013 m. laikotarpio metams, pagal patvirtintų priemonių, paskelbtų kvietimų teikti paraiškas ir patvirtintų projektų sąrašų, pateiktų ir vertinamų paraiškų, sudarytų projektų finansavimo ir administravimo sutarčių, deklaruotinomis pripažintų išlaidų apimtis;
- įvertinti, ar pagal prognozuojamus duomenis bus pasiekta ES fondų lėšų naudojimo plano rodikliai 2010-2015 m. ir nepažeista N+2/N+3 taisyklės reikalavimai;
- suformuluoti galimus ES lėšų perskirstymo siūlymus, atsižvelgiant į galimus skirtumus tarp prognozuojamų įsisavinimo tempų ir N+2 taisyklėje nurodytų reikalavimų, institucijų, tarp kurių būtų siūloma perskirstyti, lėšų atidavimo ir priėmimo galimybes dėl vykdomų ar planuojamų vykdyti priemonių;
- suformuluoti galimus ES lėšų perskirstymo siūlymus, taip kad būtų ne tik neprarastos lėšos dėl N+2 taisyklės, bet kartu ir optimizuotas visas įsisavinimo procesas, atitinkamai išdėstant jį tarp atsakingų institucijų bei programos vykdymo metų;
- įvertinti esamos ES fondų lėšų naudojimo plano ir N+2 taisyklės įgyvendinimo sistemos trūkumus ir pateikti galimus jų sprendimo būdus;
- nustatyti priežastis, dėl kurių lėtėja ES struktūrinės paramos panaudojimas, bei pateikti galimus jų sprendimo būdus.

Apimtis: 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos įsisavinimo spartos ir stebėsenos įvertinimą.

Naudoti metodai: deklaruotinių EK lėšų prognozavimo modelio koncepcija, duomenų trikampiai, antrinių duomenų analizė.

.Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- ES paramos įsisavinimo vertinimui sukurtas MS Excel modelis. Šio modelio pagalba atliktos prognozės pagal prioritetus ir tarpines institucijas. Gauti rezultatai rodo, kad:
  - VP1 siektinas planas nebus įgyvendintas nė vienais metais. Didžiausias atotrūkis nuo šio plano prognozuojamas 2012 m., vėliau deklaruotų lėšų apimtys turėtų artėti prie plane nurodyto siektino lygmens. Kritinis lygmuo VP1 programoje būtų pasiektas dar 2012 m., tačiau 2015 m. atsirastų nedidelis nuokrypis nuo jo. Analogiška situacija yra ir kalbant apie N + 2 / N + 3 taisyklės reikalavimų vykdymą: visais metais iki pat 2015 m., bus susidaręs perviršis, tačiau paskutiniais metais atsiras neigiamas nuokrypis nuo jo;
  - VP2 Europos regioninės plėtros fondo (toliau – ERPF) siektinas plano lygmuo taip pat nebus pasiektas, išskyrus 2013–2014 m. laikotarpį. Kritinis plano lygis VP2 bus įgyvendintas iki pat 2015 m., kaip, beje, ir N + 2 / N + 3 taisyklės reikalavimai. Tačiau 2015 m. atsiras neigiamas nuokrypis;
  - VP2 Sanglaudos fondo (toliau – SF) siektino plano lygmuo nuokrypiausiai pagal savo kryptis bus panašūs į ERPF. Tačiau N + 2 taisyklė bus pažeista tik 2015 m., susidarius 99 mln. Lt neįsisavintų lėšų sumai;
  - VP3 ERPF ir SF planų įvykdymas bus panašus. Abiejų fondų prioritetai siektiną planą įgyvendins tik 2013–2014 m. Kritinis lygmuo būtų pasiekiamas pora metų anksčiau, o N + 2

taisyklė įgyvendinama iki pat 2015 m., kuomet ERPF liks neįsisavinta 19 mln. Lt, o Sanglaudos fonde – 29 mln. Lt;

- VP4 nei siektinas, nei kritinis plano lygiai nebus pasiekti, o N + 2 / N + 3 taisyklės reikalavimai bus pažeisti jau 2014 m.

- N+2 taisyklės pažeidimo rizika daugelyje prioritetų neiškils, tačiau, norint užtikrinti optimalų ES struktūrinės paramos įsisavinimą, reikalingi perskirsimai iš VP4 į VP1, taip pat galimi perskirstymai VP2-5 prioriteto viduje.

- įvertintas stebėsenos procesas, nustatytos jo stipriosios ir silpnosios pusės, suformuoti pasiūlymai proceso tobulinimui.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Atsižvelgiant į gautus vertinimo rezultatus, buvo suformuoti šie pagrindiniai siūlymai: lėšų perskirstymas, Master plano atnaujinimas, kvietimų teikti paraiškas suderinimas, planų tarpusavio susiejimas, detalizuojančiųjų planų panaudojimas, visų įsisavinimo etapų stebėseną, aiškesnis stebėsenos reglamentavimas, visų institucijų išitraukimo skatinimas, leistinių nuokrypių nustatymas. Vertinimo metu sukurto modelio naudojimas leis geriau atlikti lėšų panaudojimo stebėseną ir sudaryti tikslesnes lėšų panaudojimo prognozes.

2.13. Finansų inžinerijos priemonių steigimo ir valdymo tobulinimas

Užsakovas: LR ūkio ministerija

Biudžetas: 338 800 Lt

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCooper“, VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir advokatų kontora „Tark Grunte Sutkiene“, 2010 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: išanalizuoti bendrai finansuojamu ES struktūrinių fondu ir nacionalinio biudžeto lėšomis Finansų inžinerijos priemonių steigimo ir valdymo Lietuvoje teisine ir institucine sistemas bei pateikti rekomendacijas tobulinimui.

Uždaviniai:

- išnagrinėti LR ir ES teisės aktus, tiesiogiai taikomus Lietuvai, kurie reglamentuoja valstybės lėšų panaudojimą Finansų inžinerijos priemonėms steigti ir šių instrumentu administravimą; identifikuoti teisės aktus, kurie tiesiogiai nereglamentuoja, bet gali turėti įtaką Finansų inžinerijos priemonių steigimui, finansavimui ir valdymui;
- įvertinti LR teisės aktų pakankamumą esamiems poreikiams ir būtinybę tikslinti esamus / parengti naujus teisės aktus siekiant suteikti daugiau galimybių valstybės finansiniu paslaugu smulkaus ir vidutinio verslo (toliau - SVV) subjektams teikimui;
- įvertinti esamas institucines valstybės ir ES struktūrinių fondu finansuojamu finansiniu priemonių administravimo sistemas;
- įvertinti ES finansuojamu Finansų inžinerijos instrumentų pakankamumą ir tinkamumą ekonominei situacijai, atitiktima SVV poreikiams;
- įvertinti Finansų inžinerijos priemonių steigimo ir finansavimo iš valstybės lėšų poveikį valstybės finansų srautams, pateikti rekomendacijas dėl lėšų išmokėjimo į Finansų inžinerijos priemonės optimizavimą siekiant daryti teigiama poveikį valstybės biudžetui.

Apimtis: vertinama Lietuvos teisinės ir finansinės sistemos tinkamumas SVV plėtrai skirtoms Finansų inžinerijos priemonėms.

Naudoti metodai: pirminių ir antrinių duomenų analizė, išorinės studijos, apklausa, moksliniai tyrimai, statistinių duomenų analizė, interviu.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Iš esmės Lietuvos nacionalinių teisės aktų nuostatos yra suderintos su ES struktūrinių fondu lėšų panaudojimą reglamentuojančių Europos Sąjungos teisės aktų nuostatomis dėl Finansų inžinerijos priemonių steigimo. Išlieka aktualus tiek reglamentavimo neatitikimų išsprendimas, tiek teisingas ir vieningas nacionalinių ir ES teisės aktų nuostatų aiškinimas. Kaip vienas iš reglamentavimo neatitikimų paminėtinas skirtingų sąvokų nacionaliniuose ir ES teisės aktuose vartojimas.
- Finansų inžinerijos priemonių reglamentavimo problema yra nepakankamas kai kurių reikšmingų klausimų reguliavimas nacionalinės teisės bei ES teisės lygiu.
- Lėšos Finansų inžinerijos priemonių valdytojams turėtų būti skiriamos vadovaujantis Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymu kaip asignavimai.
- Tyrimu nustatyta svarbiausi aspektai, kurie daro įtaką taikomų Finansų inžinerijos priemonių efektyvumui.
- Atlikus priemonių rezultatyvumo įvertinimą ir preliminarią SVV subjektų finansavimo poreikių apžvalgą, matomas poreikis tokioms papildomoms intervencijoms kaip eksporto skatinimas, mažų įmonių bei individualia veikla užsiimančių asmenų akcentavimas, rizikos kapitalo vystymas, finansų inžinerijos priemonių derinimas su kompetencijos kėlimo veiksniais, mikrokreditavimo didinimas.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu išnagrinėti LR ir ES teisės aktai, tiesiogiai taikomi Lietuvai, kurie reglamentuoja valstybės lėšų panaudojimą Finansų inžinerijos priemonėms steigti ir šių instrumentų administravimą, nurodyti identifikuoti teisės aktai, kurie gali turėti įtaką Finansų inžinerijos priemonių steigimui, finansavimui ir valdymui, įvertintas LR teisės aktų pakankamumas esamiems poreikiams ir būtinybė tikslinti esamus/parengti naujus teisės aktus.

Ataskaitoje taip pat pateikiamas esamos institucinės valstybės ir ES struktūrinių fondų finansuojamų finansinių priemonių administravimo sistemų vertinimas, Finansų inžinerijos instrumentų pakankamumo ir tinkamumo ekonominei situacijai, atitikties SVV poreikiams vertinimas bei Finansų inžinerijos priemonių steigimo ir finansavimo iš valstybės lėšų poveikio vertinimas valstybės biudžetui.

Vertinimo ataskaitoje pateiktos rekomendacijos, kurios sugrupuotos pagal siūlomas spręsti problemas ir rizikas:

- pagrindinės sisteminės rekomendacijos;
- su funkcijų tobulinimu susijusios rekomendacijos;
- rekomendacijos dėl lėšų perskirstymo ir stebėsenos;
- rekomendacijos dėl naujų priemonių steigimo;
- dėl finansų inžinerijos priemonių apskaitos bei finansavimo procesų.

Šio vertinimo rezultatų panaudojimas ir rekomendacijų įgyvendinimas leis geriau išnaudoti finansų inžinerijos galimybes, tobulinant ES struktūrinės paramos panaudojimą

2.14. Sveikatos apsaugos ministerijos administruojamų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistemos tinkamumo ir efektyvumo vertinimas

Užsakovas: LR sveikatos apsaugos ministerija

Biudžetas 122 754 Lt

Vertinimą atliko: VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau - SAM) administruojamų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos (toliau – SSVP) priemonių įgyvendinimą, įvertinant duomenų, skirtų priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodikliams apskaičiuoti, rinkimo metodikos tinkamumą ir efektyvumą.

Uždaviniai:

- įvertinti šiuo metu SAM administruojamų SSVP priemonių rezultato rodiklio apskaičiavimo metodikos tinkamumą (pagal kiekvieną priemonę individualiai ir visą uždavinį) ir pateikti rekomendacijas, kaip patobulinti esamą rodiklio stebėsenos duomenų rinkimo metodiką;
- įvertinti SAM administruojamų SSVP priemonių rezultato rodiklio metodikos efektyvumą (pagal kiekvieną priemonę individualiai) ir pateikti rekomendacijas/metodiką dėl antrinių rodiklių, reikalingų priemonių įgyvendinimo rodikliams apskaičiuoti, stebėsenos sistemos sukūrimo.

Apimtis: SAM administruojamų SSVP priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistema.

Naudoti metodai: kokybiniai ir kiekybiniai duomenų surinkimo ir analizės metodai: antrinių šaltinių analizė, stebėsenos informacijos analizė, sveikatos srities informacinių sistemų ir statistinės informacijos analizė, SAM administruojamų SSVP priemonių intervencijos logikos analizė (loginiai modeliai), interviu, projektų vykdytojų apklausa, stebėsenos rodiklių analizė pagal rodiklių kokybės kriterijus.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Rodiklių tinkamumo vertinimas parodė, kad SAM administruojamų SSVP priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodikliai nėra pakankamai specifiški. Rodiklių sistemoje trūksta rodiklių, kurie atspindėtų svarbų sveikatos priežiūros paslaugų kokybės aspektą, taip pat rodiklių, kurie realiai atspindėtų intervencijų tikslus ir jų įgyvendinimo rezultatus.
- Vertinant rodiklių suderinamumą nustatyta, kad SAM administruojamų SSVP priemonių rodikliai atitinka nacionalinių programų vertinimo kriterijus, tačiau nesudaro prielaidų vertinti nacionalinių programų įgyvendinimo pažangą, nes nacionalinėse programose numatyta daugiau ir įvairesnių rodiklių.
- Vertinant rodiklių sistemos efektyvumą nustatyta, kad efektyvesnei priemonių įgyvendinimo stebėsenos sistemai trūksta specifiskesnių rodiklių, be to trūksta priežastinių ryšių tarp produkto, rezultato ir strateginių konteksto rodiklių, o priemonių intervencijos logika per daug supaprastinta.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu buvo identifikuoti rodiklių sistemos trūkumai ir pasiūlytos rekomendacijos, kurios sugrupuotos pagal spręstinas problemas:

- dėl nacionalinių programų vertinimo kriterijų ir stebėsenos rodiklių suderinamumo;
- dėl specifiskesnių SAM administruojamų SSVP priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių ir stebėsenos sistemos tobulinimo krypčių;
- dėl rodiklių paslaugų kokybei vertinti;
- dėl pacientų pasitenkinimo vertinimo;
- dėl rodiklių paslaugų prieinamumui vertinti;
- dėl nacionaliniu lygiu spręstinių problemų.

Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas leis patobulinti SAM administruojamų priemonių stebėseną ir pagerinti atskaitomybę už ES struktūrinės paramos panaudojimą šioje srityje.

3. Veiksmų programų įgyvendinimo vertinimai

3.1. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto įgyvendinimo tarpinis vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 197 500 Lt

Vertinimą atliko: VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto (toliau - ŽIPVP 4 prioriteto) įgyvendinimą.

Uždaviniai:

- nustatyti tęstinį ŽIPVP 4 prioriteto tinkamumą besikeičiant socialinei ir ekonominei situacijai, teisės aktams;
- įvertinti ŽIPVP 4 prioriteto administravimo efektyvumą;
- įvertinti ŽIPVP 4 prioriteto įgyvendinimo tarpinius rezultatus ir įgyvendinimo efektyvumą.

Apimtis: ŽIPVP 4 prioritetas – „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“.

Naudoti metodai: vertinimo metu buvo taikytas mišrus kokybinis-kiekybinis tyrimo būdas, apimantis šiuos kiekybinius ir kokybinius tyrimo metodus: antrinių šaltinių analizę, interviu, apklausę, atvejo studijas; ateities analizės metodus (SSGG ir alternatyvų analizę), suinteresuotųjų grupių įtraukimą į rekomendacijų formulavimą.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Vertinant tęstinį ŽIPVP 4 prioriteto tinkamumą besikeičiant socialinei ir ekonominei situacijai, teisės aktams, nustatyta:

- ŽIPVP 4 prioriteto parama buvo panaudota Vyriausybės prioritetams įgyvendinti tik valdymo, nukreipto į rezultatus, srityje („VORT“ projektas), pasirengimo pirmininkauti ES (LESSED projektas) ir viešųjų paslaugų ar vieno langelio srityje (projektai pagal priemonę „Viešųjų paslaugų kokybės iniciatyvos“). Tai susiję su valstybės projektų planavimo specifika bei nepakankamu ministerijų gebėjimu ir noru inicijuoti ESF finansuojamus projektus, skirtus reformoms sudaryti ir įgyvendinti.
- Projektų analizė parodė, jog daugiausia finansuojama valdymo sistemų ir mokymo projektų, nebuvo rengiami ir finansuojami projektai struktūrinių reformų srityje, jų visai nevykdė savivaldybės..
- Intervencijų logikos problemos ypač būdingos valdymo sistemų projektams: kuriama per daug pavienių veiklos ir finansų valdymo sistemų; kuriami nauji ir sudėtingi informaciniai sprendimai, nors gali būti taikomi esami ir paprasti sprendimai; dauguma iš ESF finansuojamų sistemų/ priemonių nėra novatoriškos - mažiausiai novatoriškos yra finansų valdymo ir apskaitos sistemos, kurias dažniausiai kuria ar tobulina Lietuvos savivaldybės.

Vertinant ŽIPVP 4 prioriteto administravimo efektyvumą, nustatyta:

- ŽIPVP 4 prioriteto planavimui ir įgyvendinimui trūksta teminio koordinavimo, teminės priemonių ir projektų stebėsenos, taip pat galėtų būti tobulinamas prioriteta administruojančios institucijos bendradarbiavimas su įgyvendinančiąja ir kitomis institucijomis, į kurių valdymo sritį patenka atskiros ŽIPVP 4 prioriteto priemonės.
- ŽIPVP 4 prioritetas yra gana brangus pagal administravimo kaštus ir brangiausias, jei lygintume su kitais šios veiksmų programos prioritetais
- ŽIPVP 4 prioriteto projektų vykdytojai yra pakankamai patenkinti Europos socialinio fondo agentūros veikla ir vykdomomis administravimo funkcijomis; administravimo taisyklių aiškumas vertinimas palankiai, nors kiek mažiau aiškios projektų išlaidų atitikties finansavimo reikalavimams; projektų administravimo procedūros pakankamai sparčios, nors kiek lėtesnės paraiškų atrankos, projektų finansavimo ir administravimo sutarčių derinimo bei viešųjų pirkimų derinimo procedūros.
- Projektų įgyvendinimo problemos yra susijusios ne tik su projektų sudėtingumu, bet ir su projektų vykdytojų branda.

Vertinant ŽIPVP 4 prioriteto įgyvendinimo tarpinius rezultatus ir atliekant ateities analizę, nustatyta:

- Teigiami pokyčiai jau įvyko tarnautojų ir darbuotojų kompetencijos srityje (patobulėta žmogiškųjų išteklių, finansų, turto, veiklos, kokybės vadybos procesų bei institucijos strategijos ir veiklos planavimo srityse).
- Institucijų struktūroje, institucijos veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose, bendradarbiavime ir partnerystėje su kitomis institucijomis ir suinteresuotomis grupėmis, vadovų lyderystėje ir vadovavime dar neįvyko didelių pokyčių, tačiau dauguma projektų dar įgyvendinami (nustatytas statistinis ryšys tarp projektų trukmės ir vykstančių pokyčių).
- Pateiktos dvi alternatyvos administracinių gebėjimų stiprinimui ir viešojo administravimo efektyvumo didinimui naujuoju programavimo laikotarpiu.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Remiantis vertinimo rezultatais buvo suformuluotos išvados ir rekomendacijos, skirtos tiek esamam ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui, tiek ateinančiam 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui. Siekiant didesnio rekomendacijų priimtumo, vertinimo rezultatų pristatymo renginio metu buvo surengtas balsavimas dėl siūlomų vertinimo rekomendacijų. Remiantis balsavimo rezultatais ir suinteresuotųjų pusių pastabomis, buvo pateiktos rekomendacijos dėl prioriteto įgyvendinimo rodiklių, likusių ŽIPVP 4 prioriteto lėšų panaudojimo planavimo ir administravimo, struktūrinių reformų finansavimo, tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir projektų valdymo.

Vertinime pateiktas pluoštas rekomendacijų dėl administracinių gebėjimų stiprinimo ir viešojo administravimo efektyvumo didinimo naujuoju programavimo laikotarpiu: dėl atsakomybės pasiskirstymo, didesnio orientavimosi į rezultatus, valdysenos modelio taikymo įgyvendinant priemones ir projektus administracinių gebėjimų stiprinimo srityje, finansavimo prioritetų.

Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas leis patobulinti ES struktūrinės paramos panaudojimą viešojo administravimo srityje 2007-2013 m. laikotarpiu ir bus naudingos rengiantis naujam programavimo laikotarpiui.

3.2. Europos socialinio fondo finansuojamų mokymų kokybės ir efektyvumo vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 195 052 Lt.

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksnių programos (toliau - ŽIPVP) įgyvendinimą, didinant Europos socialinio fondo (toliau – ESF) finansuojamų mokymų kokybę ir veiksmingumą.

Uždaviniai: įvertinti ESF finansuojamų mokymų kokybę ir efektyvumą.

Apimtis: įvertinta mokymų, vykdomų pagal 4 ŽIPVP priemonės, kokybė, rezultatyvumas, efektyvumas, naudingumas bei poveikis. Taip pat atlikta 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. ES paramos laikotarpiais vykdytų ir vykdomų mokymų, finansuotų ESF lėšomis, palyginamoji analizė. Identifikuoti geros ir blogos praktikos projektų pavyzdžiai. Įvertinta ES šalių patirtis vykdančioms mokymų projektams.

Naudoti metodai: informacijos ir duomenų analizė, anketinė apklausa, interviu, sugretinimas, atvejo studijos, užsienio šalių praktikos analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Vertinant 2004–2006 m. ES paramos laikotarpiu vykdytų mokymų poveikį, pažymima, kad šiuo laikotarpiu vykdyti mokymai padarė teigiamą poveikį, nors ne visai tokiu mastu, kad būtų išspręstos visos to laikotarpio problemos.
- Nustatyta, kad ESF finansuojamų mokymų portfelis yra fragmentuotas ir įvairus. Viena vertus, didesnės apimties, standartizuoti mokymai duoda masto ekonomijos efektą, tačiau kita vertus, unifikuojant mokymus kyla rizika, jog mokymai nebus lanksčiai pritaikyti prie besimokančiojo poreikių ir kintančios situacijos, todėl svarbu subalansuoti šiuos du aspektus.
- Apibendrinus, mokymų kokybė ir atskiri elementai buvo vertinami teigiamai, tačiau pastebėta ir mokymų kokybės trūkumų (pvz., dėstytojų kompetencija, mokymų atitiktis poreikiui, mokymų organizavimas ir pan.). Taip pat tam tikrais atvejais, ypač kai yra reikalingos specifinių mokymų paslaugos, yra susiduriama su patyrusių, kompetentingų paslaugų teikėjų trūkumu.
- Vertinant pasiektus rezultatus, ESF finansuojami mokymai turėjo teigiamą poveikį tikslinėms grupėms, prisidėjo prie jų kvalifikacijos kėlimo. Pažymėtina, kad pasireiškė ne tik mokymų nauda, tačiau naudingi buvo ir papildomi sukurti produktai: kontaktų užmezgimas, pasidalijimas praktika su kolegomis, metodinės priemonės ir pan. Visgi ESF finansuojami mokymai turėjo teigiamą poveikį ne visais atvejais ir ne tokiu mastu kaip tikėtasi. Pavyzdžiui, įgyvendinant priemonę „Kaimo vietovių darbo jėgos persiorientavimas iš žemės ūkio į kitas veiklas“, tikėtina, kad nebus pasiektas laukiamas poveikis, o pagal priemonę „Valstybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas“ įgyvendinamų mokymų veiksmingumas galėtų būti padidintas tobulinant mokymų poreikio nustatymo procesą, vykdančiomis horizontaliuosius mokymus.
- Mokymų stebėsenos rezultatai nepakankamai naudojami mokymų kokybei tobulinti ir veiksmingumui didinti. Dažniausiai naudojamas tik dalyvių pasitenkinimo mokymais vertinimas. Mokymų kokybės ir veiksmingumo vertinimas – labai svarbus planuojant mokymus ateityje, gerinant mokymų rezultatus.
- Ne visi mokymai buvo įgyvendinami efektyviai, mokymo paslaugų kainos viršijo rinkos įkainius, taip pat žymi biudžetų dalis buvo skiriama su mokymais tiesiogiai nesusijusioms veikloms.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu buvo išsamiai išanalizuota ESF finansuojamų mokymų kokybė, rezultatyvumas, efektyvumas, naudingumas bei poveikis ir pateiktos išvados bei rekomendacijos dėl ESF mokymų tobulinimo, kurios naudingos tobulinant ES struktūrinių paramos panaudojimą šioje srityje.

Bendros rekomendacijos:

- svarbiu veiksniu tampa kompetentingų ir patyrusių paslaugų teikėjų ir ekspertų atranka, todėl reikalinga stiprinti vykdytojų gebėjimus viešųjų pirkimų srityje. Atitinkamai siūloma parengti pagalbinus dokumentus projektų vykdytojams (pvz. geroji praktika vykdančioms pirkimus, praktiniai pavyzdžiai), vykdyti mokymus viešųjų pirkimų tema, stiprinti dalijimąsi praktika tarp projektų vykdytojų, taikyti ekonominio naudingumo principą įsigyjant paslaugas, reikalauti pateikti atsiliepimus apie suteiktas paslaugas;

- rekomenduojama stiprinti projektų vykdytojų gebėjimus ir metodinį pagrindą mokymų efektyvumo vertinimo srityje (pvz. išleidžiant mokymų veiksmingumo vertinimo gaires, kuriose pateikiamos rekomendacijos kaip turi būti atliekama mokymų stebėseną, vertinimas, pristatomas *Kirkpatrick* vertinimo modelis ir jo praktinio taikymo pavyzdžiai), didinti projektų vykdytojų įsitraukimą ir atsakomybę atliekant mokymų kokybės ir veiksmingumo vertinimą (pvz. Projektų finansavimo sąlygų aprašuose ir sutartyse numatant pareigą atlikti mokymų stebėseną ir vertinimą), teikti pirmenybę projektams (taikant atrankos kriterijus), kuriuose numatyti taikyti mokymų kokybės vertinimo metodai;
- rekomenduojama teikti prioritetą tiems mokymų projektams, kurių vykdytojai pateikia personalo tobulinimo planus, o mokymai yra susieti su nustatytais mokymo poreikiais;
- kitu programavimo laikotarpiu rekomenduojama pirmenybę teikti ekonomijos efektą sukuriantiems projektams.

Vertinime taip pat pateikti pastebėjimai ir konkrečios rekomendacijos dėl 4 nagrinėtų priemonių („Kaimo vietovių darbo jėgos persiorientavimas iš žemės ūkio į kitas veiklas“, „Bendrojo lavinimo, profesinio mokymo institucijų ir aukštųjų mokyklų pedagoginio personalo kvalifikacijos tobulinimas“, „Mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimas (mokslo duomenų bazės, e.dokumentai)“ ir „Valstybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas“) įgyvendinimo tobulinimo bei tęstinumo.

3.3. Europos socialinio fondo finansuojamų užimtumą skatinančių priemonių įgyvendinimo efektyvumo vertinimas, 2011 m.

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 195 052 Lt

Vertinimą atliko: UAB „PricewaterhouseCoopers“ ir UAB „ProBaltic Consulting“

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: tobulinti 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos (toliau - ŽIPVP) įgyvendinimą, didinant Europos socialinio fondo (toliau – ESF) finansuojamų užimtumą skatinančių priemonių kokybę ir veiksmingumą.

Uždaviniai: įvertinti ESF finansuojamų užimtumą skatinančių priemonių įgyvendinimo efektyvumą.

Apimtis: įvertintas ŽIPVP 1 prioriteto užimtumą skatinančių priemonių tinkamumas ir naudingumas. Atliktas priemonės „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ įgyvendinimo vertinimas pagal tinkamumo, efektyvumo, poveikio ir naudingumo kriterijus. Atlikta 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. ES paramos laikotarpiais vykdytų ir vykdomų užimtumo skatinimo iniciatyvų palyginamoji analizė.

Naudoti metodai: informacijos ir duomenų analizė, interviu, apklausa, sugretinimas, užsienio šalių praktikos analizė

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- 2004-2006 m. ES paramos laikotarpiu vykdytos užimtumą skatinančios veiklos turėjo teigiamą poveikį tiek privataus tiek viešojo sektoriaus darbuotojų našumo augimui, labiau kvalifikuotos darbo jėgos įliejimui į įvairius ūkio sektorius, bedarbystės problemų, ypač socialiai jautrių grupių tarpe, sprendimui.
- 2007-2013 m. paramos laikotarpiu buvo sėkmingai reaguojama į pokyčius darbo rinkoje peržiūrint aktyvių darbo rinkos politikos (toliau – ADRP) priemonių finansavimo prioritetus, nuosekliai didinant finansavimo apimtis ADRP priemonių rėmimui. Tais atvejais, kai programinio lygmens pokyčiai yra sunkiau įgyvendinami ar yra nebūtinai, ADRP priemonių įgyvendinime į situaciją darbo rinkoje tiesiog yra reaguojama projektų lygmeniu ir toks prisitaikymas prie situacijos neprieštaruoja priemonės tikslams, uždaviniams ir numatytiems veiksniams.
- Kaip rodo 2004-2006 ir 2007-2013 m. paramos laikotarpių planavimo etapai, jų metu numatytos ateities grėsmės (įskaitant išorinius veiksnius) aiškiau neatspindėjo ekonomikos stagnacijos ir nuosmukio rizikos, tuo tarpu visas planavimas buvo paremtas tuometine situacija rinkoje.
- Lietuvoje labai aukštas jaunimo (20-29 metų) nedarbo lygis, todėl yra labai didelė rizika, kad šios tikslinės grupės asmenys, nerasdami darbo Lietuvoje, turi didelę paskatą emigruoti. Tai atsispindi ir per pastaruosius metus ženkliai išaugusiuose emigracijos srautuose. Tokios tendencijos ilguoju laikotarpiu gali sukelti labai neigiamas pasekmes Lietuvos ūkiui, paskatinti spartesnę visuomenės senėjimą. Nors tam tikri žingsniai jau yra padaryti – redaguotas Užimtumo rėmimo įstatymas, kai kuriose ŽIPVP priemonėse („Verslumo skatinimas“, „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“) jaunimas yra numatytas kaip viena iš prioritетinių grupių, tačiau ši problema išlieka aktuali.
- ADRP priemonių efektyvumas dažnai yra nulemtas tokių išorinių faktorių, kaip žema bedarbių motyvacija, suinteresuotumo stoka oficialiai įsidarbinti. Šie išoriniai veiksniai iš esmės mažina ADRP priemonių efektyvumą ir tikėtiną poveikį.
- Bedarbių profesinio mokymo paslaugas teikiančių institucijų finansavimas per menkai susietas su jų veiklos rezultatais. Įsidarbinimo rezultatai po profesinio mokymo ar dalyvių atsiliepimai apie mokymų kokybę tiesiogiai neįtakoja profesinio mokymo paslaugas teikiančių institucijų užsakymų ir finansavimo.
- Subsidijų schemoms būdingos rizikos, kad darbdaviai gali siekti laikinai įdarbinti asmenį tik dėl finansinės naudos (išlaidų kompensavimo subsidijos forma), iš anksto žinodami, kad, pasibaigus subsidijos mokėjimui, įdarbintą asmenį atleis iš darbo. Gaudami subsidiją pagal įdarbinimo subsidijuojant ir darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonę, darbdaviai neįsipareigoja palikti asmenį dirbti po subsidijos pabaigos.
- Apžvelgiant ŽIPVP 1 prioriteto įgyvendinimo laikotarpiu atliktus intervencijų finansavimo pokyčius, pastebėta, kad bene labiausiai sumažėjo dėmesys (ir finansavimas) priemonėms, orientuotoms į darbo jėgos pasiūlos didinimą, socialinės įtraukties problemų sprendimą.

- Nustatyta, kad pagrindinės ADRP priemonės pagal biudžetą ir dalyvių skaičių yra: profesinis mokymas, viešieji darbai, □įdarbinimas subsidijuojant.
- Naudingiausios darbo įgūdžių įgijimo rėmimo ir įsidarbinimo subsidijuojant priemonės:
  - dalyvavimas įdarbinimo subsidijuojant priemonėje padėjo įsidarbinti 30 proc. asmenų;
  - dalyvavimas darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonėje padėjo įsidarbinti 36 proc. asmenų;
  - dalyvavimas profesiniame mokyme padėjo įsidarbinti 18 proc. asmenų;
  - dalyvavimas viešuosiuose darbuose padėjo įsidarbinti 14 proc. asmenų.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Įvertinus užimtumą skatinančių priemonių tinkamumą ir naudingumą, pateiktos rekomendacijos dėl geresnio lėšų panaudojimo šioje srityje:

- atliekant 2014-2020 m. finansinės perspektyvos su užimtumo skatinimu susijusių priemonių planavimą ir nustatant užimtumo finansavimo prioritetus, rekomenduotina naudoti įvairesnius ateities prognozavimo instrumentus (pvz., įžvalgas), kurie padėtų tiksliau nustatyti ūkio raidos scenarijus ir prioritetus, iš anksto tinkamai įvertintų galimas rizikas, galinčias sumažinti planuojamą intervencijos efektą ir tęstinumą;
- atliekant 2014-2020 m. finansinės perspektyvos su užimtumo skatinimu susijusių priemonių planavimą, svarbu papildomai prioritetizuoti jaunimo tikslinę grupę, sudarant jai sąlygas tiek susirasti darbą, tiek įsitvirtinti Lietuvos darbo rinkoje. Siūloma ypatingą dėmesį skirti jaunimo tikslinei grupei finansinės inžinerijos (verslumo skatinimo) priemonėse, sudarant kuo palankesnes sąlygas šiai tikslinei grupei užsiimti verslu Lietuvoje;
- žemo ir vidutinio nedarbo sąlygomis tinkamiausia ADRP priemone laikytinas profesinis mokymas. Aukšto nedarbo sąlygomis profesinio mokymo efektyvumas yra mažesnis ir efektyvesnėmis laikytinos remiamo įdarbinimo priemonės (daugiausiai įdarbinimas subsidijuojant ir darbo įgūdžių įgijimo rėmimas). Į šią tendenciją Socialinės apsaugos ir darbo ministerija reagavo priemonės „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ įgyvendinimo metu. Tačiau svarbu, kad į tai būtų atsižvelgiama ir investicijų planavimo etape;
- ADRP priemonių efektyvumas dažnai yra nulemtas tokių išorinių faktorių, kaip žema bedarbių motyvacija, suinteresuotumo stoka oficialiai įsidarbinti, todėl rekomenduojama skirti daugiau laiko konkretaus bedarbio situacijos analizei;
- profesinio mokymo poreikiai prognozuojami tik vienerių metų laikotarpiui. Tai viena iš priežasčių, lemiančių nepakankamą bedarbių profesinio mokymo atitiktį rinkos poreikiams. Todėl rekomenduojama vykdyti ir reguliariai atnaujinti vidutinės trukmės darbo rinkos poreikių prognozavimą;
- bedarbių profesinio mokymo paslaugas teikiančių institucijų finansavimas per menkai susietas su jų veiklos rezultatais, todėl tikslinga tą atlikti per viešųjų pirkimų sąlygas, arba “vaučeriu sistemą” atveju, parengiant tvarką, kaip į surinktą informaciją apie mokymo paslaugų teikėjų rezultatus turi būti atsižvelgiama organizuojant profesinį mokymą (pvz. profesinio mokymo paslaugų teikėjų reitingavimas);
- subsidijų schemoms būdingos rizikos, kad darbdaviai gali siekti laikinai įdarbinti asmenį tik dėl finansinės naudos (išlaidų kompensavimo subsidijos forma), iš anksto žinodami, kad, pasibaigus subsidijos mokėjimui, įdarbintą asmenį atleis iš darbo. Siekiant sumažinti piktnaudžiavimo subsidijomis atvejus, rekomenduojama vykdyti sistemingą subsidijų monitoringą.

Šio vertinimo rezultatai ir rekomendacijų įgyvendinimas prisidės prie geresnio ES struktūrinės paramos finansuojamų užimtumą skatinančių priemonių kokybės ir veiksmingumo.

3.4. Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2007–2013 m. veiksmų programų prioritetų ir juos įgyvendinančių ministerijos programų įgyvendinimo tarpinis vertinimas

Užsakovas: LR švietimo ir mokslo ministerija

Biudžetas: 279 000 Lt

Vertinimą atliko: UAB „BGI Consulting“, 2011 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: gerinti švietimui ir mokslui skiriamos ES struktūrinės paramos panaudojimo kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą, atsiskaityti EK ir kitoms tikslinėms grupėms už ES struktūrinės paramos panaudojimą.

Uždaviniai:

Nustatyti:

- kokioms švietimo sistemos sritims skiriamas nepakankamas dėmesys;
- kurios įgyvendinamos intervencijos galėtų būti sustiprintos papildomomis veiklomis;
- kokie nauji veiksmai galėtų prisidėti prie geresnio veiksmų programų ir Švietimo ir mokslo ministerijos (toliau - ŠMM) programų planavimo metu iškeltų tikslų pasiekimo;
- kokia yra veiksmų programų prioritetų, priemonių ir pagal jas remiamų veiklų, nustatytų ŠMM programose, planuotų tikslų pasiekimo tikimybė periodo pabaigoje.

Apimtis: ŠMM administruojamų 2007-2013 metų veiksmų programų prioritetai ir juos įgyvendinančios ŠMM programos.

Naudoti metodai: lyginamoji analizė, projektų vykdytojų apklausa (pagal kiekvieną veiksmų programą), ekspertiniai interviu, diskusijų grupės, veiksmų programų stebėsenos duomenų analizė.

Vertinimas atliktas pagal tinkamumo, suderinamumo, rezultatų kokybės, rezultatyvumo kriterijus.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Pagal vertinimo kriterijus nustatyta:

Tinkamumas

Socialinės ir ekonominės situacijos šalyje pokyčių įtaka suplanuotų priemonių aktualumui santykinai nedidelė. Šalies ekonominių rodiklių prastėjimas atsiliepia nacionalinei švietimo sistemai, tačiau ES fondų lėšomis įgyvendinamos priemonės labiau skirtos ilgalaikėms sistemos transformacijoms paskatinti, kurios išlieka aktualios ir ekonominės situacijos pokyčių kontekste.

Suderinamumas

Nors iš esmės priemonės suplanuotos tinkamai, tačiau:

- didelė dalis priemonių yra skirtos toms pačioms tikslinėms grupėms, o pagal šias priemones įgyvendinami projektai tarpusavyje nederinami;
- projektai pernelyg dažnai koncentruojasi tik į savo veiklas bei privalomų teisės aktų laikymąsi, pasigendama didesnio suderinamumo su kitų projektų veiklomis, esama situacija švietimo sistemoje, dalis projektų siekia tų pačių bendrųjų tikslų, tačiau naudoja skirtingus instrumentus ir kuria alternatyvias sistemas.
- sąlygas papildomiems sinergijos efektams sudaro tai, kad ŠMM administruojamos priemonės apima valstybės planavimo ir konkursinius projektus. Ši galimybė turėtų būti išnaudota siekiant priemonių ir prioritetų tikslų;
- kaip atskira problema gali būti įvardinta bendra Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos (toliau - ŽIPVP) suplanavimo logika, kadangi atskiros priemonės suplanuotos skirtingais pagrindais, t.y. pagal švietimo lygmenis, tikslus, tikslines grupes ir pan. Tai trukdo įvertinti investicijų prisidėjimą prie veiksmų programos tikslų, taip pat didina veiklų pagal skirtingas priemones persidengimo riziką.

Efektyvumas ir kokybė

- vienodų kokybės standartų taikymas projektų metu galėtų būti užtikrintas pasitelkiant išorines atitinkamus įgaliojimus ir kompetencijas turinčias institucijas. Tokia praktika plačiai taikoma, pavyzdžiui, studijų programų vertinimo procese, tačiau vadovėlių, kitos mokymo medžiagos kokybė dažniausiai kontroliuojama tik paties projekto vykdytojo ar jo pasitelktų papildomų ekspertų;
- kadangi didžiąją dalį infrastruktūrinių projektų įgyvendina švietimo institucijos, neturinčios patirties vykdančios ir prižiūrint statybos darbus, todėl siekiant užtikrinti paslaugų ir darbų kokybę tikslinga plačiau

pasinaudoti galimybe į viešojo pirkimo sąlygas ir paslaugų sutartis įtraukti platesnes techninių prižiūrėtojų funkcijas ir gauti daugiau reikalingos pagalbos.

- įgyvendinant atskiras ŠMM administruojamas ŽIPVP priemones pasitelkta Lietuvos mokslo taryba, kuriai perduota dalis įgyvendinančių institucijų funkcijų. Deja, dėl administracinių gebėjimų stokos, kitų priežasčių, projektų vertinimas susiduria su sunkumais, vėluoja sutarčių pasirašymas ir t.t. ir dėl to gali nukentėti kokybė.

Rezultatyvumas

- apibendrinus visų ŽIPVP priemonių tikėtino rezultatyvumo periodo pabaigoje vertinimo rezultatus, nustatyta, kad nemažos dalies ŽIPVP 2 ir 3 prioritetų stebėsenos rodiklių atžvilgiu yra aukštas tikėtino rezultatyvumo rizikos laipsnis. Pagrindinės identifikuotos priežastys – suformuoti nespecifiški rodikliai, rodiklių formuluočių ir skaičiavimo metodikos nesuderinamumas.

- apibendrinus visų Ekonomikos augimo veiksmų programos (toliau - EAVP) priemonių tikėtino rezultatyvumo periodo pabaigoje vertinimo rezultatus, identifikuota nemažai rizikų, pasireiškiančių projektų įgyvendinimo lygmenyje, tačiau pagal apibrėžtą rezultatyvumo vertinimo metodiką bei turint omenyje tą faktą, kad produkto ir rezultato rodikliai nėra specifiški ir santykinai formalizuoti, vertintojų nuomone, itin didelių rizikų nepasiekti EAVP priemonių lygmens produkto ir rezultato rodiklių nėra. Visgi 43 proc. rodiklių atžvilgiu išlieka vidutinis rizikos laipsnis. Didžiausia rizika nepasiekti dalies suplanuotų rodiklių yra dėl to, kad kol kas nėra suplanuotų priemonių pagal EAVP 1 prioriteto 2 uždavinį.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Rekomendacijos buvo suskirstytos į dvi kategorijas: strateginio pobūdžio ir procedūrinio/operatyvinio pobūdžio. Vertinimo ataskaitoje pateiktos 39 apibendrintos rekomendacijos pagal tinkamumo, suderinamumo, rezultatų kokybės ir rezultatyvumo kriterijus. Vertinimo ataskaitoje pateikta analizė ir išvados leis pagerinti švietimui ir mokslui skiriamos ES struktūrinės paramos panaudojimo kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą bei geriau atsiskaityti už ES struktūrinės paramos panaudojimą.

4. 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos programavimas

4.1. Lietuvos plėtros prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo laikotarpiu vertinimas

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 232 174 Lt

Vertinimą atliko: UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“, 2009 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: įvertinti Lietuvos ūkio plėtros tendencijas iki 2020 metų ir pateikti pasiūlymus dėl 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos investicinių prioritetų Lietuvoje.

Uždaviniai:

- išanalizuoti Lietuvos ūkio plėtros tendencijas ir identifikuoti vystymosi prioritetus po 2013 m., atsižvelgiant į 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos teikiamas galimybes;
- įvertinti Ketvirtoje ekonominės ir socialinės sanglaudos ataskaitoje keliamų iššūkių atitikimą Lietuvos socialinei ekonominei situacijai ir nustatyti svarbiausius/aktualiausius Lietuvai iššūkius;
- remiantis identifikuotais Lietuvos ūkio plėtros prioritetais po 2013 m. pateikti argumentuotus pasiūlymus dėl sričių, į kurias būtų tikslinga investuoti 2014–2020 m. laikotarpiu numatomą ES struktūrinę paramą.

Apimtis: Lietuvos ūkio socialinės ir ekonominės raidos tendencijos Ketvirtosios ekonominės ir socialinės sanglaudos ataskaitos keliamų iššūkių kontekste.

Naudoti metodai: makroekonominė analizė, matematinis modeliavimas, pirminių ir antrinių šaltinių analizė, SSGG analizė ir kt..

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Apskaičiuota taikant matematinį modelį, kad 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio bendrasis rodiklis – BVP padidėjimas, svyruoja nuo 1,12 proc. esant neefektyviam lėšų panaudojimui iki 4,61 esant visiškam efektyvumui. Labiausiai tikėtinas poveikis apskaičiuotas efektyvaus įsisavinimo scenarijuje ir sudaro 2,12 proc.

- Įvertinus ūkio plėtros tendencijas, vidaus ir išorės pokyčius, nustatyta, kad iš esmės Lietuvos ūkio vystymosi prioritetai iki 2020 metų turėtų išlikti panašūs, kaip ir 2007-2013 m. laikotarpiu. Tarp svarbiausių galima įvardinti: integracija į globalią ekonomikos sistemą, globalias vertės kūrimo grandines bei tinklus; eksportuojančių ūkio šakų plėtra; TUI pritraukimas, ypač aukštos pridėtinės vertės, eksportą didinančiose srityse; demografinių procesų valdymas ir migracija, ypatingą dėmesį skiriant aukštos kvalifikacijos specialistų emigracijai; regioninių netolygumų mažinimas.

- Atlikta Ketvirtosios ekonominės ir socialinės sanglaudos ataskaitos nuostatų aktualumo Lietuvai analizė parodė šiek tiek kitokią iššūkių svarbą Lietuvai, nei prognozuojama Europos Komisijos užsakymu 2008 m. lapkritį atliktoje studijoje „Regionai 2020“. Pirmoje vietoje kaip ir Europos Komisijos užsakymu atliktoje studijoje išlieka globalizacijos iššūkis ir poreikis stiprinti Lietuvos ekonominį konkurencingumą, tačiau į antrą vietą iškyla energetinių išteklių rinkos problemų sprendimas. Analizė taip pat rodo nemažą demografinių iššūkių svarbą, o socialinės poliarizacijos ir klimato kaitos iššūkių vidutinėje perspektyvoje Lietuvai dar nebus aktualūs.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Vertinimo metu pateikta analizė ir rekomendacijos, kurios naudingos formuojant argumentuotą Lietuvos Respublikos poziciją dėl ES sanglaudos politikos po 2013 metų. Vertinimo ataskaitoje suformuluotos rekomendacijos dėl 2014–2020 m. programavimo laikotarpio investicinių kryptų ir finansavimo priemonių, akcentuojama finansų inžinerijos svarba.

4.2. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros tendencijų ir prioritetų 2014–2020 metais vertinimas

Užsakovas: Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos

Biudžetas: 239 580 Lt

Vertinimą atliko: VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, 2012 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas: įvertinti informacinės visuomenės plėtros tendencijas ir nustatyti Lietuvos informacinės visuomenės plėtros galimas prioritėtines kryptis, tikslus ir uždavinius bei numatomus pasiekti rezultatus ES struktūrinių fondų paramos 2014-2020 metais kontekste.

Uždaviniai:

- išanalizuoti esminius Lietuvos informacinės visuomenės plėtros procesus ir pokyčius 2007-2011 m. laikotarpiu bei numatomas jų tendencijas 2011-2013 m.;
- išanalizuoti ne mažiau kaip 3 ES valstybių narių (parinktos šalys: Austrija, Estija, Jungtinė Karalystė), pasižyminčių sparčia informacinės visuomenės plėtros procesų raida, JAV ir pasirinktinai dar vienos valstybės (pasirinkta – Kanada) strategiją, politiką, svarbiausius viešojo sektoriaus įgyvendinamos politikos prioritetus, programas ir iniciatyvas informacinės visuomenės plėtros srityje;
- parengti Lietuvos informacinės visuomenės plėtros svarbiausių procesų prognozes ir scenarijus po 2013 m.;
- išanalizuoti planuojamas ES bendrosios politikos kryptis, susijusias su informacinės visuomenės plėtra 2014-2020 m. periodu, nustatant galimą jų įtaką Lietuvos informacinės visuomenės plėtros politikai ES struktūrinių fondų paramos 2014-2020 m. kontekste;
- atliktų analizių pagrindu pasiūlyti ir pagrįsti Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijos 2014-2020 m. prioritetus, tikslus, uždavinius, galimas priemones.

Apimtis: Lietuvos informacinės visuomenės plėtros procesai, pokyčiai ir tendencijos, Lietuvos informacinės visuomenės procesų ateities scenarijai, ES politikos kryptys, susijusias su informacinės visuomenės plėtra 2014-2020 m. periodu, užsienio valstybių informacinės visuomenės politika ir priemonės.

Naudoti metodai: antrinių šaltinių analizė, fokusuotos grupės diskusija, interviu, Lietuvos padėties ir tendencijų analizė, viešosios politikos įtakos analizė, netolygumų analizė, užsienio atvejų analizė.

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

- Atsižvelgiant į Lietuvos padėties ir tendencijų analizę, užsienio valstybių patirtį, Europos Sąjungos strateginius dokumentus ir bendras informacinės visuomenės plėtros tendencijas pasaulyje, suformuluoti trys Lietuvos informacinės visuomenės plėtros ateities scenarijai: avangardo scenarijus, buvimo tarp lyderių scenarijus ir amžinai perspektyvios šalies scenarijus. Vertintojų nuomone, Lietuvai palankiausias būtų buvimo tarp lyderių scenarijus, kuris reikštų, kad Lietuva pripažįsta informacinės visuomenės bei informacinių ir ryšių technologijų (IRT) svarbą ir svarbiausiose šalies plėtros strategijose įvardija tai kaip vieną iš horizontaliųjų prioritetų. Šalies politiniams, valstybės tarnybos, visuomenės ir verslo lyderiams informacinė visuomenė – tai ne tuščia frazė; jie aiškiai žino ir gali konkrečiai įvardyti svarbiausių šalies plėtros kryptių sąsajas su informacinės visuomenės kūrimo procesu.
- Plėtojant energetiką būtina išplėtoti pažangiuosius el. energijos tinklus (angl. smart grid).
- Modernizuojant sveikatos paslaugas būtina pereiti prie elektroninės ligos istorijos ir el. recepto.
- Ateities verslo plėtrai būtina mažinti administracinę naštą pasitelkiant IRT sprendimus;
- Plėtojant transporto infrastruktūrą būtina naudoti pažangiąsias transporto sistemas.
- Siekiant pritraukti IRT srities tiesiogines užsienio investicijas, būtina užtikrinti patikimą labai greito plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą.
- Įgyvendinant mokymosi visą gyvenimą viešąją politiką reikėtų siekti, kad šalies gyventojai ir darbo jėga taptų sumaniais IRT naudotojais (gebėtų naudotis el. parašu ir el. paslaugomis, pirkti internetu, užtikrinti savo asmens duomenų saugumą ir t. t.).
- Remiantis atlikta Lietuvos ir užsienio šalių analize, ES prioritetais ir ateities tendencijomis informacinės visuomenės srityje, siūlomos aštuonios iniciatyvos, kurias reikėtų įgyvendinti 2014-2020 m. laikotarpiu:

- visuotinai prieinamas ir labai greitas plačiajuostis internetas;
- šalies gyventojai – sumanūs interneto vartotojai;
- interneto turinys lietuvių kalba ir Lietuvos kultūros paveldas internete;
- visos viešosios ir administracinės el. valdžios paslaugos prieinamos ir naudojamos internetu;
- viešojo sektoriaus IRT optimizavimas ir sumanus valdymas;
- IRT gebėjimai ir IRT sprendimai ateities verslui;
- žaliosios IRT ir darni plėtra;
- asmens ir valstybės saugumas internete.

Vertinimo rekomendacijos ir nauda

Kiekvienai vertintojų pasiūlytai iniciatyvai priskirti tam tikri uždaviniai ar priemonių grupė bei pateikti pasiūlymai dėl priemonių įgyvendinimo ir finansavimo.

Vertinimo rekomendacijos bus naudingos tobulinant Informacinės visuomenės plėtros 2011-2019 m. programą ir rengiant jos įgyvendinimo priemonių planus po 2014 m., rengiant 2014-2020 m. Struktūrinių fondų veiksmų programą (-as), taip pat rengiant įvairias sektorines programas ir priemonių planus, įskaitant: Visuotinio kompiuterinio raštingumo programą 2013-2019 m., Viešojo valdymo tobulinimo 2012-2020 m. programos įgyvendinimo priemonių planą, Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninio turinio saugojimo ir prieigos priemonių 2014-2016 m. planą, Lietuvių kalbos informacinėje visuomenėje programą ir kt. Taip pat siūloma, atsižvelgiant į pateiktus pasiūlymus, parengti du naujus įgyvendinimo dokumentus: Plačiajuosčio ryšio ir Naujos kartos prieigos tinklų plėtros programą iki 2020/2022 m. ir Viešojo sektoriaus IRT infrastruktūros bei paslaugų optimizavimo ir konsolidavimo programą.

5. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas

5.1. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 295 000 Lt

Projektą atliko: VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ ir VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, 2008–2009 m.

Projekto tikslas, uždaviniai, apimtis

Projekto tikslas: stiprinti ES struktūrinės paramos vertinimo galimybes Lietuvoje.

Uždaviniai:

- parengti vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studiją ir priemonių planą;
- įgyvendinti konkrečias priemones vertinimo galimybės stiprinti;
- parengti vertinimo metodinę medžiagą.

Veiklų apimtis: mokymai, galimybių studija, metodiniai dokumentai, tarptautinė vertinimo konferencija ir kt.

Pagrindiniai projekto rezultatai

- Galimybių studija. Parengta ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studija ir priemonių planas 2009-2013 metams.

- Mokymo renginiai. Suorganizuota 10 mokymo renginių už vertinimą atsakingiems ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų darbuotojams: 7 seminarai Lietuvoje (bendra trukmė – 40 ak. val.) ir 3 mokomieji vizitai kitose ES šalyse:

- ES struktūrinės paramos vertinimo metodai ir jų taikymas (8 akad. val.);
- ES struktūrinės paramos vertinimo projekto rengimas ir įgyvendinimas: dėmesys kokybei (8 akad. val.);
- ES struktūrinės paramos vertinimo projekto biudžeto nustatymas (4 akad. val.);
- Kaip pagerinti ES struktūrinės paramos vertinimo rezultatų naudojimą (7 akad. val.);
- Viešųjų pirkimų būdai ir praktinio taikymo ypatybės (6 akad. val.);
- Kompetencijų vadyba kaip vertinimo gebėjimų stiprinimo priemonė (4 akad. val.);
- Vidaus vertinimo planavimas ir vykdymas (3 akad. val.);
- Pažintiniai vizitai užsienyje: Lisabonoje (Portugalija), 1d., Briuselyje (Belgija), 2 d., Dubline (Airija), 2 d.

- Metodiniai dokumentai. Parengti 3 metodiniai dokumentai (ES struktūrinės paramos vertinimo projekto rengimo ir įgyvendinimo gairės, ES struktūrinės paramos vertinimo metodų gairės, Pasiūlymai dėl vertinimo projekto biudžeto nustatymo).

- Tarptautinė vertinimo konferencija. Suorganizuota tarptautinė vertinimo konferencija ES struktūrinės paramos vertinimas: siekiant kokybės ir rezultatų naudojimo (2009 m. kovo 26-27 d.), kurioje dalyvavo 136 dalyviai net tik iš Lietuvos, bet ir iš 18 kitų ES šalių.

- Įgyvendintos kitos vertinimo galimybių stiprinimo priemonės (pranešimas konferencijai apie ES struktūrinės paramos vertinimo galimybes, jų raidą Lietuvoje ir vidaus vertinimo plano parengimas partnerystės principo įgyvendinimo Lietuvoje vertinimui).

Projekto nauda

- ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo galimybių studija – tai pirmas ir bene vienintelis dokumentas Lietuvoje, pateikiantis išsamią vertinimo galimybių situacijos Lietuvoje analizę. Rengiant šį dokumentą vertinimo galimybių situacijos analizė buvo atlikta asmeniniu, instituciniu, tarpinstituciniu ir visuomenės lygiu. Galimybių studijoje pateiktos rekomendacijos dėl ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo kryptių ir priemonių, parengtas Vertinimo galimybių stiprinimo priemonių planas 2009-2013 metams.

- Mokymų metu tikslinei grupei buvo suteikta naujų teorinių ir praktinių žinių apie vertinimo metodus ir jų taikymo galimybes, apie ES struktūrinės paramos vertinimo projekto rengimą, įgyvendinimą, biudžeto nustatymą, vertinimo rezultatų naudojimą, viešųjų pirkimų organizavimą ir kt. Taip pat 3

mokomųjų vizitų metu (Lisabonoje, Briuselyje ir Dubline) buvo sudaryta galimybė tikslinei grupei susipažinti su užsienio patirtimi ir gerąja praktika vertinimo srityje.

- 3 vertinimo metodinių dokumentų parengimas prisidėjo prie ES struktūrinės paramos vertinimo metodinės bazės stiprinimo bei užtikrino, kad visi aktualūs ir praktiniai vertinimo klausimai būtų išsamiai išnagrinėti ir pateikti lietuvių kalba.

- Tarptautinės vertinimo konferencijos tema buvo orientuota į aktualiausius ir problematiškiausius vertinimo klausimus – vertinimo kokybę ir rezultatų panaudojimą. Konferencijos metu dalyviai įgijo naujų žinių, susipažino su užsienio gerosios praktikos pavyzdžiais, užmezgė naujus kontaktus su žymiausiais užsienio ekspertais ir kt. Ši konferencija taip pat prisidėjo prie Lietuvos įvaizdžio vertinimo srityje plėtojimo bei informacijos apie vertinimą sklaidos.

5.2. ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje-2

Užsakovas: LR finansų ministerija

Biudžetas: 449 515 Lt

Projektą atliko: VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ ir VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, 2010–2011 m.

Projekto tikslas, uždaviniai, apimtis

Projekto tikslas: stiprinti ES struktūrinės paramos vertinimo galimybes Lietuvoje, įgyvendinant ES struktūrinės paramos vertinimo plane numatytas priemones.

Veiklų tikslas: skatinti vertinimo naudojimą sprendimų priėmimo procese, didinant vertinimo kokybę ir skleidžiant informaciją apie vertinimą.

Uždaviniai:

- organizuoti vertinimo galimybių stiprinimo renginius ir atlikti su tuo susijusius tyrimus;
- įgyvendinti vertinimo informacijos sklaidos priemones.

Veiklų apimtis: mokymai, teminiai vertinimai, vertinimo viešinimo leidiniai (metodinės gairės, apžvalga, publikacija) ir renginiai (tarptautinė vertinimo konferencija, diskusija).

Pagrindiniai projekto rezultatai

- Mokymo renginiai. Suorganizuoti 6 mokymo renginiai aktualiomis vertinimo temomis (viso 34 ak. val.). Mokymai buvo skirti už vertinimą atsakingiems ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų darbuotojams, taip pat vieni mokymai buvo surengti Komisijos 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos klausimams spręsti nariams. Mokymai vyko šiomis temomis:

- ES struktūrinės paramos vertinimo metodų žinių gilinimas (8 akad. val.);
- Techninės užduoties vertinimo projektams rengimas (8 akad. val.);
- Vertinimas, kaip įrankis veiksmų programų keitimams pagrįsti (4 akad. val.);
- Vertinimo tinklai ir tinklaveika kaip vertinimo galimybių stiprinimo priemonė: Europos Komisijos, užsienio šalių patirtis ir Lietuvos poreikiai bei galimybės (4 akad. val.);
- ES struktūrinės paramos vertinimo metodų žinių gilinimas – 2 dalis (8 akad. val.);
- ES struktūrinės paramos vertinimo kaip instrumento viešosios politikos turinio ir proceso tobulinimui panaudojimas (2 akad. val.).

- Teminiai vertinimai. Parengti 3 nedidelės apimties teminiai vertinimai:

- Partnerystės principo įgyvendinimo įsisavinant Europos Sąjungos struktūrinę paramą vertinimas;
- Baltijos jūros strategijos įgyvendinimo panaudojant 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą vertinimas;
- Europos investicijų banko paskolos administravimo sistemos vertinimas.

- Vertinimo viešinimo leidiniai. Parengti 3 vertinimo viešinimo leidiniai:

- Integruotas metodinis leidinys *ES struktūrinės paramos vertinimas: metodinės gairės*. Išleistas 100 egz. tiražu bei išplatintas tikslinei grupei (Vertinimo koordinavimo grupės nariams bei kitiems su vertinimu dirbantiems institucijų darbuotojams).

- *ES struktūrinės paramos vertinimų apžvalga: rekomendacijos dėl 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo*. Šis leidinys buvo išplatintas Komisijos 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos klausimams spręsti nariams elektronine forma bei pristatytas komisijos posėdžio metu.

- 2011 m. *kalendoriai* vertinimo tematika, išleisti 100 egz. tiražu.

- Vertinimo viešinimo renginiai. Suorganizuoti 2 vertinimo viešinimo renginiai:

- Tarptautinė vertinimo konferencija *Vertinant 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos naujoves: atradimai ir pamokos 2014-2020 m.* įvyko 2011 m. kovo 3-4 d., kurioje dalyvavo daugiau nei 160 dalyvių iš Lietuvos ir užsienio valstybių, pranešimus skaitė 24 atstovai iš Europos Komisijos, Lietuvos institucijų bei užsienio valstybių autoritetingi vertinimo ekspertai.
- Vertinimo ekspertų ir užsakovų diskusija (*Lietuvos vertinimo ekspertų diskusija 2010*), skirta aktualioms 2010-2011 m. ES struktūrinės paramos vertinimo temoms aptarti.

- Įgyvendintos kitos vertinimo galimybių stiprinimo priemonės:

- Parengta publikacija vertinimo tema plačiajai visuomenei – interviu su Airijos vertinimo ekspertu David Hegarty (*Ekonominės krizės kontekste vertinimas tampa dar svarbesnis*). Šis straipsnis buvo publikuotas leidiniuose „Valstybė“ bei „Veidas“.

- Parengta medžiaga apie vertinimą (*ES struktūrinių fondų vertinimo sistemos institucionalizavimas Lietuvoje*), kuri buvo pristatyta tarptautinėje vertinimo konferencijoje Prahoje 2010 m. spalio mėn.

Projekto nauda

- Mokymų metu tikslinei grupei buvo suteikta naujų teorinių ir praktinių žinių apie vertinimo metodus ir jų taikymo galimybes, ES struktūrinės paramos vertinimo projektų planavimą ir techninės užduoties rengimą, apie vertinimo naudojimo tikslingumą, privalumus bei efektyvesnę vertinimo rezultatų panaudojimą. Vienas renginys buvo skirtas ne tik mokymams, bet ir diskusijai apie vertinimo tinklaveikos skatinimo poreikį ir galimybes Lietuvoje. Diskusijoje dalyvavo ne tik ministerijų atstovai, bet ir akademinės bendruomenės bei vertinimo paslaugų teikėjų atstovai. Didelę mokymų pridėtinę vertę rodo aukšti jų kokybės bei naudos įvertinimai, kuriuos po renginių pateikė dalyviai. Šiuose renginiuose bendrai dalyvavo 113 dalyvių.

- Teminiai vertinimai patenkino Vadovaujančiosios institucijos poreikius dėl aktualių ir konkrečių klausimų išnagrinėjimo. Be to, atliekant vertinimus, mokymosi tikslais atitinkamas užduotis juose atliko Vadovaujančiosios institucijos darbuotojai, siekiant tobulinti jų vertinimo įgūdžius.

- Vertinimo metodinių gairių parengimas sudarė sąlygas apjungti ir atnaujinti anksčiau parengtus 4 vertinimo metodinius dokumentus apie vertinimo projekto rengimą ir įgyvendinimą, vertinimo metodus, vertinimo projekto biudžeto nustatymą bei vertinimo viešinimo rekomendacijas.

- ES struktūrinės paramos vertinimų apžvalgoje apibendrintos aktualios 2004-2006 m. bei 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos laikotarpių vertinimo ataskaitų išvados ir rekomendacijos, taip pat pateiktos išvados ir siūlymai, kurie aktualūs rengiantis 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo periodui.

- Tarptautinė vertinimo konferencija davė didelę naudą ne tik struktūrinius fondus administruojančioms institucijoms (naujos žinios, užsienio praktikos pavyzdžiai, nauji kontaktai su žymiausiais užsienio ekspertais ir kt.), bet taip pat prisidėjo prie Lietuvos įvaizdžio vertinimo srityje plėtojimo bei informacijos apie vertinimą sklaidos.

- Kitos projekto veiklos (vertinimo ekspertų ir užsakovų diskusija, publikacija, medžiaga apie vertinimą Prahos konferencijai) prisidėjo prie vertinimo viešinimo tiek Lietuvoje, tiek užsienyje bei vertinimo tinklaveikos skatinimo Lietuvoje.